

K269.116
3

ბ. ი. ბაგრაძე

**ბიბლიოგრაფიული მომსახურების
ორგანიზაცია ბიბლიოთეკებში**

თბილისი
1939

გ. ბაძრაძე

ვ.ე.ე.ე.ე.

ბიბლიოგრაფიული
მომსახურების ორგანიზაცია
ბიბლიოთეკებში

მოკლე სახელმძღვანელო საბიბლიოთეკო კურსების
მსმენელებისათვის და ბიბლიოთეკარებისათვის

- დანართები: I. ბიბლიოგრაფია საქართველოსა და კავკასიის შესახებ.
II. ანოტირებული სისტემატური სია საცნობოებისა.

თბილისი
1939

საქართველოს
კავშირედასო
ბიბლიოთეკის
ბიბლიოგრაფიის
მეთოდური კაბინეტი

K 269.116
3

პ/შგ. რედაქტორი შ. ხახთიანი

გამომშვები {
კორექტორი { გ. ბაქრაძე

გადაეცა წარმოებას 2/VII-39. შეკვეთა № 1120. ხელმოწერილია დასაბეჭდად
9/XI-39. მთავლიტის რწმუნებული № 1-3114. ანაწყოების ზომა 6X10.
ქალაქის ზომა 60X22, ტირაჟი 1000.

სახელგამის სტამბა, ორჯონიკიძის ქ. № 50.

ბიბლიოგრაფია და თანამედროვე ბეჭდვითი პრობლემა.

ბიბლიოგრაფია და ბიბლიოგრაფიული მუშაობა ერთერთ ფრიად გავრცელებული სამეცნიერო და კულტურულ-განმანათლებელი მუშაობის დარგს წარმოადგენენ. ძნელად მოიძებნება ჩვენს დროში ისეთი სამეცნიერო დაწესებულება, უმაღლესი სკოლა, სამეურნეო თუ სხვა დაწესებულება, რომ ამათუბს სახით ბიბლიოგრაფიულ სამუშაოებს არ აწარმოებდეს უშუალოდ ან არ უკვეთავდეს სხვა ორგანიზაციას თავისი საკუთარი საჭიროებისათვის. არ არის თითქმის არც ერთი ცოტად თუ ბევრად მოწყობილი ბიბლიოთეკა, რომ მას არ ჰქონდეს სპეციალური ბიბლიოგრაფიული განყოფილება. პატარა რაიონული და სასოფლო ბიბლიოთეკის დებულებაშიც კი გათვალისწინებული არის ბიბლიოგრაფიული მუშაობა. აღარას ვიტყვით ე. წ. სახელმწიფო ბიბლიოგრაფიის ორგანოებზე, რომელნიც მუდამ ეამ ასრულებენ ბიბლიოგრაფიულ სამუშაოს, როგორც ფოსტა-ტელეგრაფის, ამინდის (მეტეოროლოგიური) და სხვა ასეთი დაწესებულება.

რით აიხსნება ბიბლიოგრაფიის ესოდენი განვითარება და რამ წარმოშვა იგი?

უწინარეს ყოვლისა თანამედროვე ბეჭდვითი პროდუქციის ბუმბერაზმა ზრდამ და მრავალსახეობამ.

ჯერ კიდევ მე-XV საუკუნეში, როდესაც სასტამბო ხელოვნება წარმოიშვა, მთელს ევროპაში 30.000 სახელწოდების წიგნი ე. წ. ინკუნაბულები გამოვიდა (1445—1500 წწ.). ჩვენს დროში კი ბეჭდვით ნაწარმოებს ასეთი რაოდენობით ერთი სახელმწიფო უშვებს.

1907 წელში სწავლული გერმანელი ბიბლიოთეკარი იეშკე სწერდა, არც ერთი ქვეყანა არ სცემს იმდენ წიგნს, რამდენსაც ჩვენო. მარტო ჩვენ გამოგვაქვს ბაზარზე ყოველწლიურად იმდენი წიგნი, რაც გამოაქვთ საფრანგეთს, ინგლისსა და შვერთებულ შტატებს ერთადო (Jeschke, Volksbibliotheken, გვ. 15). დღეს გერმანია ამ მხრით უკვე ჩამორჩენილია შედარებით საბჭოთა კავშირთან, რომელმაც 1928 წლიდან პირველი ადგილი დაიკავა მსოფლიოში. 1932

წლიდან კი ჩვენ იმ რეკორდსაც გადაეჭარბეთ იეშკეს რომ ანკვირ-
რებდა: საბჭოთა კავშირში 1932 წელს გამოცემულია 49.900 სა-
ხელწოდების წიგნი, ე. ი. უფრო მეტი ვიდრე ორ უდიდეს კაპიტალის-
ტურ ქვეყანაში, სახელდობრ გერმანიაში (3.000 სახელწოდება) და
შვედეთებულ შტატებში (14.000 სახელწოდება) ერთად.

წიგნების რაოდენობის გამორკვევა მსოფლიო მასშტაბით ე. წ.
საერთაშორისო (ბრიუსელის) ბიბლიოგრაფიულმა ინსტიტუტმა დაიწ-
ყო. იგი 1895 წლიდან მოყოლებული იღებდა მსოფლიო მნიშვნელო-
ბის ბიბლიოთეკების კატალოგების პირებს. 1933 წლის 1 აგვისტო-
სათვის მას გადაღებული ჰქონდა საკატალოგო კარტაკები 15.500.000
სახელწოდების რაოდენობით. უახლესი მიახლოებულ ალრიცხვების
თანახმად მსოფლიოში ყოველ წელიწადს გამოდის 250.000 სახელ-
წოდების წიგნი. ესე იგი ყოველ 4 წელიწადში კაცობრიობას ემატე-
ბა სულ ცოტა 1 მილიონი წიგნი. (ტირაჟი აქ, რასაკვირველია, არ
მიიღება სათვალავში, იმიტომ რომ მაშინ ჩვენ ასტრონომიულ რიც-
ხვებთან გვექნება საქმე, მეტადრე თუ საბჭოთა კავშირიც ავიღეთ).

ეს—წიგნების შესახებ.

მაგრამ კიდევ უფრო დიდი მასშტაბით და ტემპით იზრდება
პერიოდიკა, ნოტები (მუსიკალური) და გრაფიკული გამოცემები.

მარტო ბუნებისმეტყველების, ტექნიკისა და მედიცინის დარგში
მსოფლიო მასშტაბით წელიწადში გამოდის 35.000-ზე მეტი სამეც-
ნიერო ჟურნალი (1937 წ.). საერთო რიცხვი კი ყველა დარგის
სპეციალურ ჟურნალებისა 100.000 სახელწოდებას აღემატება.*)

სტატისტიკის რაოდენობა მარტო ტექნიკის დარგში ყოველ-
წლივ დაახლოვებით ერთ მილიონს უდრის! ამ რიცხვს ბევრად არ
შორდება მედიცინის, ისტორიის, ეკონომიკისა და მრავალი სხვა
დარგის სტატისტიკის რიცხვი (Z. f. B. 1937 წ., გვ. 471). უნდა აღი-
ნიშნოს, რომ ბევრ ქვეყნებში დიდი წილი წიგნებისა და სხვა სახის
ბეჭდვით ნაწარმოებისა ოფიციალური რეგისტრაციისა და მაშასადა-
მე, ალრიცხვის გარეშე რჩება.

ყოველივე ზემოთქმულიდან ცხადია, რომ დღეს უდიდესი ცოდ-
ნით აღჭურვილ კაცსაც კი უჭირდება ამ თხზულებათა ოკეანეში
გარკვევა სხვათა დახმარების გარეშე.

უკვე მე-III საუკუნეში ჩვენ ვრამდე, როდესაც წიგნებს წერი-
თა და გადაწერის საშუალებით ამზადებდნენ, წიგნები იმდენი იყო,

*) მარტო საბჭოთა კავშირში 1936 წელში, როგორც „Летопись пе-
риодических изданий СССР в 1936 г. (Москва) აღნიშნავს, გამოვიდა
9065 სახელწოდების პერიოდული გამოცემა.

რომ ორიენტირებისათვის იმდროინდელ მკითხველს კატალოგი სჭირ-
ლებოდა. ძველი საბერძნეთის მეცნიერმა მწიგნობარმა კალიმანტემ
როგორც ჩანს, განთქმულ ალექსანდრიის ბიბლიოთეკის შეიდასი-ათა-
სიანი ფონდის საფუძველზე კიდევაც შეადგინა კატალოგის მსგავსი
შრომა, რომელიც ცნობილია ტაბულების სახელწოდებით და რომე-
ლიც სისტემატურად და შემდეგ ავტორების მიხედვით დალაგებულ
ბიბლიოგრაფიას წარმოადგენს. ბექლდის შემოღებამ უაღრესად გაადი-
და წიგნების რაოდენობა და მასთან ერთად წიგნების სამყაროში
გარკვევის საჭიროებაც. ცნობილია, რომ საშუალო საუკუნეებში იყო
პრიმიტიული საბიბლიოთეკო კატალოგები, რომელიც საინვენტარო
სიებს უახლოვდებოდა და რომ იმ დროსვე გაჩნდა პრიმიტიული ბიბ-
ლიოგრაფია ე. წ. საბაზრო კატალოგების სახით (Messkataloge*).
რასაკვირველია, წიგნების რაოდენობის პროგრესულ ზრდასთან
ერთად განათლებულ საზოგადოებაში იზრდებოდა მოთხოვნილება ისეთ
წყაროზე, რომელშიც ნაჩვენები იქნებოდა არა მარტო ის წიგნები, რო-
მელიც ამათუიმ ბიბლიოთეკაში მოიპოვება, არა მარტო ის წიგნები,
რომელიც ამათუიმ სავაჭროს გააჩნია ან ამათუიმ გამოცემლობას
აქვს გამოცემული, არამედ ყველა ის წიგნები და გამოცემები მთე-
ლი ის ბექლდითი პროდუქტია, რომელიც საზოგადოდ არის გამოსუ-
ლი,— ე. ი. ნამდვილი ბიბლიოგრაფია თანამედროვე გაგებით.

ამრიგად, წიგნების სიმრავლემ და მათს სამყაროში გარკვევა-
ორიენტირების მოთხოვნილებამ წარმოშვა ბიბლიოგრაფია.

ცნობილია, რომ საჯარო და საზოგადოებრივი ბიბლიოთეკების
ზრდასთან ერთად მე-XIX და მეტადრე მე-XX საუკუნეში უაღრესად
გაიზარდა მკითხველებისა და აბონენტების რაოდენობა და მათი
კულტურული დონე. ამ გარემოებამ ხელი შეუწყო ბიბლიოგრაფიის
განვითარებას და ბიბლიოგრაფიული მომსახურეობის დიფერენციაცი-
ას. ეს უწინარეს ყოვლისა უნდა ითქვას საბჭოთა კავშირის შესახებ,
რადგანაც ამ მხრით საბჭოთა კავშირს სრულებით განსაკუთრებული
აღდგელი უკავია.

ჩვენი მკითხველთა მასის ინტელექტუალური დონე უმაგალი-
თოდ გაიზარდა და მასთან ერთად გაიზარდა მისი მოთხოვნილებანი
ბიბლიოთეკებისა და წიგნის მიმართ. ძლიერ გამრავლდა „სპეცია-
ლური მკითხველი“ „საზოგადოდ მკითხველის“ ხარჯზე. რალიტერა-
ტურა არსებობს დედამიწის წარმოშობაზე, ატომის ბირთვზე, გვალ-
ვის მიწათმოქმედებაზე? სად ვიშოვოთ საუკეთესო წიგნი სტაბა-

*) ე. ი. ჩვენი დროის „საგამომცემლო ბიბლიოგრაფია“ — „Издательская
библиография“.

ნოეური მოძრაობის შესახებ, პარაშუტიზმის შესახებ, ვარსკვლავების შესახებ და ათასი სხვა საკითხის შესახებ! ბუნებრივია, რომ ამ კითხვებზე პასუხის მისაღებად მკითხველი მიდის იქ, სადაც თავს იყრის წიგნების მასა—ბიბლიოთეკაში. აქედან ჩნდება ბიბლიოთეკის მუშაობაში ახალი დარგი—ბიბლიოგრაფიული მომსახურება და, მაშასადამე, ბიბლიოგრაფიული განყოფილება.

ბიბლიოგრაფიის უმოკრესი სახეები და ბიბლიოთეკების ბიბლიოგრაფიული მუშაობა.

ბიბლიოგრაფიის მიზანია ცნობაში მოიყვანოს ყველა ის წიგნები, ჟურნალ-გაზეთები, რუკები, ნოტები და ერთი სიტყვით მთელი ის ბეჭდვითი პროდუქცია, რაც სახელმწიფოში გამოდის (ე. წ. რეგისტრაციული ბიბლიოგრაფია) და შემდეგ გადაარჩიოს იგი მკითხველთა კატეგორიის (განათლების, ასაკისა და სხვა მომენტების) მიხედვით, კრიტიკულად გააშუქოს, შეაფასოს როგორც ფართო მასისათვის, ისე ვაწრო სპეციალისტისათვის განკუთვნილი ლიტერატურა (ე. წ. კრიტიკული და სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფია) და ბოლოს შესაფერისად განმარტებული დაბეჭდილი სიებისა და საძიებლების სახით მიაწოდოს მკითხველთა მასას და ამნაირად გაუადვილოს მას სხვადასხვა ბეჭდვით ნაწარმოებებში გარკვევა.

მე-XIX საუკუნიდან უმთავრესად და ზოგიერთ ქვეყნებში კი მე-XX საუკუნიდან სახელმწიფო იღებს თავის თავზე ბიბლიოგრაფიის საქმეს, უკეთ რომ ვთქვათ, ერთ მის საკმაოდ დიდსა და რთულ შტოს — მთელი ბეჭდვითი პროდუქციის შეგროვება — რეგისტრაციას სახელმწიფოს საზღვრებში და შესატყვის სიების პერიოდულად გამოქვეყნებას. აქედან სახელწოდება „რეგისტრაციული“ და „სახელმწიფო ბიბლიოგრაფია“ (საფრანგეთში „დოკუმენტალური ბიბლიოგრაფია“).

რეგისტრაციულ ბიბლიოგრაფიას — ე. ი. ბეჭდვით ნაწარმოებთა შეგროვებას, აღწერასა და შემდეგ დაბეჭდილი სიების გამოქვეყნებას — ჩვენი კავშირის თვითნებულ რესპუბლიკაში ე. წ. წიგნის პალატები ანხორციელებენ. როგორც ვიცით ყოველ მოკავშირე რესპუბლიკაში გამოცემულია კანონი, რომლის ძალით ყველა გამომცემელი ვალდებული არიან ჩააბარონ წიგნის პალატებს თავის გამოცემების გარკვეული ეგზემპლარები სტამბიდან გამოსვლამდე. ეს — ე. წ. სავალდებულო ეგზემპლარებია, რომელთა რიცხვი ჩვენს რესპუბლიკებში 45 და 50-მდე მერყეობს. წიგნის პალატები იტოვებენ თავიანთის 3-4 ცალს — ეს საკონტროლო სავალდებულო ეგზემპლარებია. დანარჩენ სავალდებულო ეგზემპლარებს კი (40-45) უგზავნიან დიდ, საკავშირო მნიშვნელობისა და რესპუბლიკურ საჯარო ბიბლიოთეკებს

მთავრობის მიერ დამტკიცებულ საგანგებო სიის თანახმად, საკონტროლო სავალდებულო ეგზემპლარებს პალატები იყენებენ თავიანთი პერიოდული ორგანოების — „მატიანეებისა“ და „Летопись“-ების შესადგენად.

სახელმწიფო რეგისტრაცია ბეჭდვით ნაწარმოებისა და წიგნის პალატები არსებობს აგრეთვე კაპიტალისტურ ქვეყნებში (მცირე გამოანაკლისით), ოღონდ პალატები იქ სხვა სახელწოდებებს ატარებენ. საერთო ნაკლი საზღვარგარეთ გამოცემულ ბიბლიოგრაფიულ ჟურნალებისა იმაში მდგომარეობს, რომ ყველა ისინი მხოლოდ კვალიფიციურ მეცნიერებისათვის არის განკუთვნილი და მოსახლეობის უდიდესი ნაწილისათვის მიუწვდომელი და გამოუყენებელი რჩება. ამრიგად, ბეჭდვითი ნაწარმოებების შეგროვება და აღნუსხვა ან ე. წ. რეგისტრაციული ბიბლიოგრაფია ყველა ქვეყნებში მინდობილი აქვთ საგანგებოდ შექმნილ რეგისტრაციული ბიბლიოგრაფიის დაწესებულებებს.

რაც შეეხება კრიტიკულ, სარეკომენდაციო და სხვა სახის ბიბლიოგრაფიას, იგი რჩება სხვადასხვა სამეცნიერო დაწესებულებების, გამოცემლობების, მსხვილი ჟურნალ-გაზეთებისა და ბიბლიოთეკების ხელში (ამის შესახებ ქვემოთ გვექნება საუბარი).

მოკავშირე რესპუბლიკების წიგნის პალატების შორის **ჰსტსრ**. წიგნის პალატა ასრულებს საკავშირო პალატის როლს (Всесоюзная книжная палата) და საერთო ხელმძღვანელობას უწევს დანარჩენ პალატებს. აქ არ შეიძლება მოკლეთ მაინც არ შეეხოთ მას რადგანაც მკითხველთა მოსახლეობის მომსახურების თვალსაზრისით ბადალი არა ჰყავს მთელ მსოფლიოში. 1937 წლიდან (ნაწილობრივად 1928 წლიდან) საკავშირო წიგნის პალატა აწარმოებს ბეჭდვითი პროდუქციის რეგისტრაციას საკავშირო მასშტაბით, ადგენს მრავალი სახის სისტემატიზირებულ სიებს და აქვეყნებს მათ თავის პერიოდულ გამოცემებში. სამწუხაროდ ზოგიერთ ჩვენ ბიბლიოთეკას არა აქვს შეგნებული ამ გამოცემების მნიშვნელობა, არ იწერავს მათ და ამით შეგნებულად თუ შეუგნებლად თვითონვე აფერხებს მკითხველთა მომსახურების საქმეს. ამ გამოცემების გარეშე, რასაკვირველია, სრულებით შეუძლებელია ბიბლიოთეკაში სანდო და ამომწურავი ინფორმაციის მიწოდება ჩვენს კავშირში გამოსული ლიტერატურის შესახებ. ამიტომ ბიბლიოთეკების საყურადღებოდ ავწერთ აქ ყველა ამ გამოცემებს შეძლებისდაგვარად ამომწურავად.*) ყოველი

*) მომყავს აქვე საკავშირო წიგნის პალატის მისამართი: **М о с к в а, Новинский Бульвар № 20, Всесоюзная Книжная Палата.**

თანამედროვე ბიბლიოთეკის ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებას უნდა ჰქონდეს ეს გამოცემები:

1. „Книжная летопись“ — გამოდის ექვსდღიურში ერთხელ (მოსკოვში) და შეიცავს სისტემატიზირებულ სიას ყველა იმ წიგნებისა, რაც ერთი ექვსდღიურის განმავლობაში გამოვიდა ჩვენს კავშირში. (Книжная летопись-ში არ იწესდება მხოლოდ მოკავშირე რესპუბლიკების მცირეტირაჟიანი უწყებრივი გამოცემები).

2. „Летопись периодических изданий СССР“ — გამოდის 1934 წლიდან წელიწადში ერთხელ. შეიცავს ყველა პერიოდულ გამოცემას (ჟურნალებს, გაზეთებს, კვირეულებს, სამეცნიერო შრომებს, ბიულეტენებს და სხვ.) რაც კი საბჭოთა კავშირში 1 წლის განმავლობაში გამოვიდა. ჟურნალები და გაზეთები ჩამოთვლილია ცალცალკე რესპუბლიკების მიხედვით, ანბანურად, საგნობრივი საძიებელი დართული აქვს ბოლოში.

3. „Нотная летопись“, გამოდის 1931 წლიდან, წელიწადში ოთხჯერ. ამ გამოცემაში იწესდება ნოტები და ნაწილობრივად წიგნები მუსიკის შესახებ.

4. „Картографическая летопись“, გამოდის 1931 წლიდან, წელიწადში ოთხჯერ; შეიცავს რუკების აღწერილობებს.

5. „Изо-летопись“, გამოდის 1934 წლიდან წელიწადში ოთხჯერ, შეიცავს სურათების პლაკატების, დიაგრამებისა და სხვა გრაფიკული გამოცემების აღწერილობებს.

6. „Газетная летопись“, გამოდის 1936 წლიდან ორჯერ თვეში; შეიცავს სისტემატიზირებულ სიას იმ საგაზეთო წერილებისა, რომელიც იბეჭდება ცენტრალურ საკავშირო (მოსკოვის) და მოკავშირე რესპუბლიკების მთავარ გაზეთებში.

7. „Журнальная летопись“, გამოდის 1926 წლიდან; იცემა ხან ორჯერ თვეში, ხან ყოველდღეადაურად; შეიცავს იმ სტატიების სისტემატიზირებულ სიას, რომლებიც იბეჭდება სპეციალური და ზოგადი ხასიათის ჟურნალებში. ძვირფასი წყაროა ყოველგვარი სპეციალური ბიბლიოგრაფიული სიების შედგენისათვის.

8. „Летопись рецензий“, გამოდის 1935 წლიდან წელიწადში ერთხელ, 1938 წლიდან კი — ყოველთვიურად; შეიცავს ყველა იმ რეცენზიების სიას, რომლებიც მოთავსებულია სსრკ-ის ჟურნალებში და გაზეთებში (დაახლოებით 50 გაზეთში).

9. „Ежегодник диссертаций“, გამოდის 1938 წლიდან, როგორც ყოველწლიური გამოცემა; პირველი ნაკვეთი (1938 წლისა) შეიცავს სიას ყველა იმ დისერტაციებისა, რომელიც 1936 წელში იყო წარდგნილი სამეცნიერო დაწესებულებებში.

აქვე მოგვყავს საქართველოს წიგნის პალატის პერძობით
 ბიბლიოგრაფიული ორგანოები:

1. „წიგნის მატთანე“, გამოდის თვეში ერთხელ, 1938 წლის იანვრიდან; შეიცავს მთელ იმ ბეჭდვით პროდუქციას (წიგნების, ნოტების, რუკების და სხვა) რაც ერთი თვის განმავლობაში გამოდის საქართველოს სსრ-ში.*)

2. „გაზეთის სტატიების მატთანე“, გამოდის 1938 წლიდან თვეში ერთხელ (1939 წლიდან კი სამჯერ); შეიცავს დეშიფრირებულ სათაურებს იმ სტატიებისას, რომელიც იბეჭდება „კომუნისტში“, „ახალგ. კომუნისტში“, „კომუნ. განათლებაში“, „მუშაში“, „საბჭოთა აფხაზეთში“, „საბჭოთა აჭარაში“, „Миря Востока“ და „Советская Абхазия“-ში.

თანამედროვე ბიბლიოთეკის საქმიანობაში ბიბლიოგრაფიულ მუშაობას უდიდესი ადგილი უკავია. იგი ორი მთავარი სახით გამოიხატება: ა) სხვადასხვა ბიბლიოგრაფიული შრომების შედგენასა და გამოცემაში და ბ) უშუალოდ მკითხველების ფართო ყოველდღიურ მომსახურებაში ცნობების მიწოდებით, კონსულტაციით, წიგნების გამოფენებით და სხვა. მოვიტან რამდენიმე მაგალითს.

ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკამ შეადგინა და ამჟამად დასაბეჭდად ამზადებს აღწერილობას იმ ეურნალ-გაზეთებისა, რომელიც გამოსული არის ძველი რუსეთის ტერიტორიაზე 1900—1917 წლებში. ეს შრომა განეკუთვნება ე. წ. რეტროსპექტიულ ბიბლიოგრაფიას. რეტროსპექტიული ბიბლიოგრაფიის ამოცანაში საზოგადოდ შედის სწორეთ იმ ძველი წლების ბეჭდვითი პროდუქციის აღწერილობა, რომელსაც რეგისტრაციული ბიბლიოგრაფია სულ არ შეეხება. რეტროსპექტიული ბიბლიოგრაფიის ფრიად დიდი მნიშვნელობა აქვს სამეცნიერო კვლევა-ძიებისათვის, რადგანაც ის აწვდის თანამედროვე მკვლევარს წარსულში უკვე გამორკვეულ ან გაშუქებულ ფაქტებს ამათუიმ საკითხზე და უზოგავს მას დიდს დროსა და შრომას. რეტროსპექტიულ ბიბლიოგრაფიულ შრომებს ჩვეულებრივად სამეცნიერო დაწესებულებები და ბიბლიოთეკები ადგენენ და ბეჭდავენ. საქართველოს სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკასაც აქვს შედგენილი ერთი ფრიად მნიშვნელოვანი შრომა რეტროსპექტიული ბიბლიოგრაფიიდან, სახელდობრ, ქართულ ეურნალებში 1852 წლიდან 1906 წლამდე მოთავსებული სტატიების სრული სის-

*) რაც შეეხება წინა წლებში გამოსულ წიგნებს, საქ. წიგნის პალატას შედგენილი აქვს ქართული წიგნის სრული სისტემატური კატალოგი 1629 წლიდან—1937 წლამდე, რომელსაც ამზადებს დასაბეჭდად ორ ტომად: I ტ. (1629—1920 წწ.) და II ტ. (1921—1938 წწ.).

თემატური საძიებელი. იგი კარტოთეკის სახით არის დალაგებული და ბიბლიოთეკა ახლა ემზადება მის გამოსაცემად.

ავილოთ რამდენიმე მაგალითი აგრეთვე სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიიდან. სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიის ამოცანას შედგენს მიაწოდოს მკითხველთა ფართო მასას ამონარჩევი წიგნების სია სხვადასხვა დარგებიდან. ასეთ სიაში მოთავსებულ წიგნის სათაურს ჩვეულებრივად მოსდევს ანოტაცია ე. ი. მოკლე შინაარსი ამ წიგნისა და მისი დახასიათება, ხოლო სიას მთლიანად წინ უძღვის პატარა წინასიტყვაობა.

ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკას შედგენილი და გამოცემული აქვს მშვენიერი ბიბლიოგრაფიული საძიებელი ლიტერატურისა ნივთიერების აღნაგობის შესახებ ასეთი სათაურით: Проблемы современной физики. Строение вещества. Рекомендательный список литературы. Л. 1936 г. Изд. Гос. Публичной библиотеки им. Салтыкова-Щедрина. 14 გვ.

წინასიტყვაობაში სხვათაშორის ნათქვამია, რომ ზოგიერთი ფაქტები მეცნიერებაში სულ აუხსნელი დარჩა ძველი „კლასიკური ფიზიკის“ თვალსაზრისით და ამან საბაბი მისცა ბურჟუაზიულ ფიზიკოსებს იდეალისტურად განემარტათ ბუნების მოვლენებიო. შემდეგ წინასიტყვაობის ავტორი ამბობს: „დიალექტიკური მეთოდის ბასრი იარაღით შეიარაღებული საბჭოთა მეცნიერება გამწვავებულ ბრძოლას აწარმოებს ბუნებისმეტყველების იდეოლოგიურ ფრონტზე“. წიგნაკი გამოცემულია ცნობილი პოპულარიზატორის — ბუნებისმეტყველის ი. ა. პერელმანის რედაქციით და შეიცავს შერჩეულ და ანოტირებული წიგნების სიას. წიგნები სისტემატიზირებულია მკითხველთა მომზადების დონის მიხედვით.

უკრაინის სსრ განსახკომთან არსებულ „ბიბლიოთეკათმცოდნეობის და მასობრივი ბიბლიოგრაფიის კაბინეტს“ კიევში გამოცემული აქვს პატარა მაგრამ გულდასპობი შერჩეული საძიებელი შოთა რუსთაველის 750 წლისთავთან დაკავშირებით: „Шота Руставели до 750-ліття дня народження“ Київ. 1937. ამ პატარა საძიებელში ჩამოთვლილია „ვეფხისტყაოსნის“ ყველა რუსული და უკრაინული თარგმანები და შემდეგ სია ამონარჩევ სტატიებისა, რომელიც რუსულ და უკრაინულ ჟურნალ-გაზეთებში დაიბეჭდა.

საქ. სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის საბიბლიოთეკო სამმართველოს გამოცემული აქვს ვლ. კახიანის ბროშურა „მსოფლიო ლიტერატურის კლასიკოსები“, ქართულ ენაზე არსებული მსოფლიო ლიტერატურის ნაწარმოებთა ბიბლიოგრაფიული საძიებელი ანოტა-

ციებით, რომელიც წარმოადგენს პირველ ნაშრომს სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიიდან ქართულ ენაზე.

სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიულ საძიებლებს, მეტადრე მასობრივ ბიბლიოთეკებისათვის განკუთვნილ საძიებლებს, უკანასკნელ დროში ბიბლიოთეკათმცოდნეობის კაბინეტები*) სცემენ.

ასეთია, მოკლეთ რომ დავახასიათოთ, ბიბლიოთეკების მუშაობა ბიბლიოგრაფიული შრომების გამოცემის დარგში. ჩვენ აქ აღარ შევჩებებით ბიბლიოგრაფიის სხვა დარგებს (ეს შემდგომ ბროშურაში იქნება გაშუქებული) და პირდაპირ გადავალთ ბიბლიოგრაფიულ მომსახურებაზე.

თუ რა დონეზე იქნება დაყენებული ბიბლიოგრაფიული მომსახურება, რაოდენი ინტენსივობით იქნება გაშლილი—ეს სავესებით ბიბლიოთეკის ტიპზე და მის კადრებზე და მატერიალურ შესაძლებლობაზე არის დამოკიდებული. მაგრამ რა პირობებშია ც არ უნდა იმყოფებოდეს ბიბლიოთეკა, მან საამისოდ წინასწარ უნდა ჩაატაროს მოსამზადებელი მუშაობა და შემდეგ გახსნას ბიბლიოგრაფიული განყოფილება.

*) ბიბლიოთეკათმცოდნეობის მეთოდკაბინეტები არის ლენინგრადში, ოდესაში, კიევში, ივანოვოში, გორკიში, თბილისში, ბაქოში, ერევანში. მასობრივი ბიბლიოთეკები უნდა დაუკავშირდნენ ყველა ამ კაბინეტებს.

ბიბლიოგრაფიული განყოფილების ორგანიზაცია

რა არის საჭირო იმისათვის, რომ მოვაწყოთ ბიბლიოთეკაში ბიბლიოგრაფიული განყოფილება და საჭირო ინტენსივობით გავშალოთ მუშაობა?

უწინარეს ყოვლისა უნდა შევქმნათ სათანადო სამუშაო აპარატი: — სპეციალური საცნობო წიგნების, ბიბლიოგრაფიული და ლექსიკოლოგიური ლიტერატურის ფონდი და სპეციალური ბიბლიოგრაფიული კარტოთეკები. ბიბლიოთეკაში ამისათვის უნდა იყოს მიჩენილი ცალკე ოთახი ან, თუ ეს ვერ ხერხდება, ოთახის ნაწილი.

წიგნთსაცავის საერთო ფონდიდან უნდა ამოღებული და გადატანილი იქნეს ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში ყველა დარგის საცნობოები, ლექსიკონები, ენციკლოპედიები და ბიბლიოგრაფიული შრომები. თუ ბიბლიოთეკას არა აქვს ამგვარი ლიტერატურა, იგი შეძლებისდაგვარად უხვად უნდა იქნეს შეძენილი და შემდეგ ძირითადი ფონდი მუდმივ იკუმბოდეს ამავე დარგების ახლად გამოშული ლიტერატურით. სახელმწიფო საისტორიო ბიბლიოთეკას მოსკოვში თავის ბიბლიოგრაფიულ ფონდში დაგროვილი აქვს 10 000 სახელწოდების წიგნი, ლენინის სახელობის საკავშირო ბიბლიოთეკას — 12 000 სახ. წიგნი.

აქ ერთი რამ უნდა გვახსოვდეს კერძოდ ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურის შესახებ. საქმე ისაა, რომ ეს ლიტერატურა, მეტადრე სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიული საძიებლები ჩვენს დროში სწრაფად მრავლდება და ასევე სწრაფად ძველდება და ჰკარავს აქტუალობას. უმრავლეს შემთხვევაში ძველმა საძიებელმა და საცნობო წიგნმა ადგილი უნდა დაუთმოს ახალ საძიებელსა და ახალ საცნობოს. ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში მომუშავე თანამშრომელმა მუდამ თვალი უნდა ადევნოს, როგორც ახლადგამოსულ წიგნებს და სპეციალურ ბიბლიოგრაფიულ ჟურნალებს, ისე ზოგად პრესას და ზოგად ჟურნალებს. უამისოდ მას ყურადღებიდან ყოველთვის გამოჩემა ბევრი ახალი ბიბლიოგრაფიული წყარო და მისი განყოფილებისათვის საჭირო ლექსიკონი, საცნობო და სხვა წიგნი.

რომ ბიბლიოგრაფიული განყოფილება მტკიცე საფუძველზე იყოს დაყენებული ამისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, იქნება გამოყოფილი მის გამგედ. ყოვლად დაუშვებელია იქ „დროებითი მომუშავის“ დაყენება. ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურა მდიდარია და მის „ათვისებას“ საკმაო დიდი ენერგია და, რაც მთავარია, მიდრეკილება უნდა. ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში მიმაგრებული უნდა იყოს ისეთი ბიბლიოთეკარი, რომელსაც მტკიცედ ექნება გადაწყვეტილი სპეციალიზაცია ბიბლიოგრაფიაში და ხალისით შეუდგება მუშაობას. საზოგადოდ ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში სამუშაოდ საჭიროა, ასე ვთქვათ მწიგნობრული მიდრეკილების კაცი, რომელიც, თავისთავად, დავალების გარეშე, ეტანება წიგნს და წიგნის კითხვის მოყვარეა. თავისთავად იგულისხმება, რომ ამასთანავე ერთად ის უნდა იყოს პოლიტიკურ საკითხებში სავსებით გარკვეული, მარქსიზმ-ლენინიზმის მოძღვრებას დაუფლებული, თანადროულად მოაზროვნე საბჭოთა საზოგადოებრივი მოღვაწე. აი, რას ამბობს ამხანაგი ი. ბ. ხტალინი მარქსისტულ-ლენინური განათლების მნიშვნელობის შესახებ:

„...აქსიომად უნდა მივიჩნიოთ, რომ რაც უფრო მაღალია სახელმწიფოებრივი და პარტიული მუშაობის რომელიც ვნებავთ დარგის მუშაკთა პოლიტიკური დონე და მარქსისტულ-ლენინური შეგნებულობა, მით უფრო მაღალი და ნაყოფიერია თვით მუშაობა, მით უფრო ეფექტიურია მუშაობის შედეგები, და, პირიქით,—რაც უფრო დაბალია მუშაკთა პოლიტიკური დონე და მარქსისტულ-ლენინური შეგნებულობა, მით უფრო მოსალოდნელია მუშაობის ჩაშლა და ჩაფუშვა, მით უფრო მოსალოდნელია თვით მუშაკთა დაკნინება და გადაქცევა მენამკაცე-საქმოსნებად, მით უფრო მოსალოდნელია მათი გადაგვარება“...

და კიდევ ქვემოთ:

„...აუცილებელი არ არის, რომ სპეციალისტი-მედიკოსი იმავე დროს ფიზიკის ან ბოტანიკის სპეციალისტი იყოს, და პირიქით. მაგრამ არც მეცნიერების ერთი დარგი, რომლის ცოდნა სავალდებულო უნდა იყოს მეცნიერების ყველა დარგის ბოლოშევიკებისათვის, — ეს არის მარქსისტულ ლენინური მეცნიერება საზოგადოების შესახებ, საზოგადოების განვითარების კანონების შესახებ, პროლეტარული რევოლუციის განვითარების კანონების შესახებ, სოციალისტური მშენებლობის განვითარების კანონების შესახებ, კომუნისზმის გამარჯვების შესახებ. ვინაიდან არ შეიძლება მივიჩნიოთ ნამდვილ ლენინელად კაცი, რომელიც თავის თავს ლენინელს

უწოდებს, მაგრამ ჩაკეტილია თავის სპეციალობაში, ჩაკეტილია, ვთქვათ, მათემატიკაში, ბოტანიკასა ან ქიმიაში და თავის სპეციალობის იქით ვერაფერს ხედავს. ლენინელს არ შეუძლია იყოს მხოლოდ მის მიერ ამორჩეული მეცნიერების დარგის სპეციალისტი, — იგი ამასთანავე ერთად უნდა იყოს პოლიტიკოსი — საზოგადოებრივი მუშაკი, რომელიც ცხოველი ინტერესით ეკიდება, თავისი ქვეყნის ბედ-იღბალს, რომელიც იცნობს საზოგადოებრივი განვითარების კანონებს, რომელსაც შეუძლია გამოიყენოს ეს კანონები და რომელიც ცდილობს იყოს ქვეყნის პოლიტიკური ხელმძღვანელობის აქტიური მონაწილე“... (იხ. ი. ბ. სტალინი საანგარიშო მოხსენება საკ. კ. პ. (ბ) XVIII ყრილობაზე, თბ. 1939. გვ. 52-53).

პრაქტიკა გვაჩვენებს, რომ ბიბლიოგრაფს დიდი რაოდენობით უხდება ცნობების გაცემა ისეთ თემებზე, როგორიც არის მიმდინარე პოლიტიკა, სოციალისტური მშენებლობა, საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიისა და ლენინიზმის შესწავლა, ლიტერატურული კრიტიკა და მრავალი სხვა აქტუალური თემა. თუ როგორ უნდა იყოს შედგენილი ცნობა, ამის შესახებ რსფსრ-ის განსახკომის ერთერთ მითითებაში ნათქვამია: „ყოველი ბიბლიოგრაფიული ცნობა და თვითონ ხასიათი საცნობო-ბიბლიოგრაფიული მუშაობისა, ყოველი წიგნების გამოყენა პარტიულად უნდა იყოს გამახვილებული, ფართოდ უნდა გაუწიოს პრობანდა ლენინ-სტალინის რევოლუციურ თეორიას, ჩვენი პარტიის გენერალურ ხაზს და ჩვენი პარტიის მტრებთან საბრძოლველად იყოს მიმართული“ („Бюллетень НКП РСФСР 1935 г. № 10. Приказ по библиотечному управлению).

თავისთავად ცხადია აგრეთვე რომ ბიბლიოთეკარი ამომწურავად უნდა იცნობდეს თავის ბიბლიოთეკის წიგნად ფონდს, მის შემადგენლობას და ყველა კატალოგებს, რომ საჭირო შემთხვევაში ცნობის გაცემა არ დააყოვნოს.

გადავედივართ ბიბლიოგრაფიული განყოფილების ფონდის შემადგენლობაზე. აქ, რასაკვირველია, პირველ რიგში ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურა უნდა იყოს წარმოდგენილი შეძლებისდაგვარად ამომწურავად. გარდა საკავშირო (მოსკოვის) და საქართველოს წიგნის პალატების პერიოდულ ბიბლიოგრაფიულ გამოცემებისა, რომელიც ზემოთ ჩამოვთვალეთ, აქ უნდა იყოს აგრეთვე ცალკე წიგნებად გამოცემული ბიბლიოგრაფიული საძიებლები ქართულ ენაზე, მაგალითად:

1. შოთა რუსთაველი ქართულ-რუსულ ენებზე (ბიბლიოგრაფიული საძიებელი), შედგენილი ჯაფარიძის სახელობის ბიბლიოთეკის ბიბლიოგრაფიული განყოფილების მიერ შ. ასათია-

ნის რედაქციით. თბილისი. 1937 წ. 57 გვ. საქ. სსრ განსახილველ მოცემა.

2. ლიტერატურა ქალთა საერთაშორისო დღის შესახებ (ქართულ და რუსულ ენაზე) (იხ. ბროშურა: მეთოდური წერილი 8 მარტის დღის ჩატარების შესახებ მასობრივ ბიბლიოთეკებში. თბილისი 1938 წ. ვანათლების სახ. კომისარიატის საბიბლიოთეკო სამმართველოს გამოცემა. 8 გვ.)

3. ჩხენკელი, არკ. დოც. რა წიგნიკითხო ქიმიში. (ბიბლიოგრაფიული საძიებელი ქართულ ენაზე არსებული პოპულარული ლიტერატურისა, ანოტაციებით) თბილისი. 1937 წ. საქ. სახ. საჯარო ბიბლიოთეკის გამოცემა. 12 გვ.

4. შელიქნეთ-ბეგი, ლ. პროფ. მასალები ამიერ-კავკასიის ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის I. თბილისი 1937 წ. საქ. სახ. საჯარო ბიბლიოთეკის გამოცემა. 32 გვ. (სერია № 5).

შენიშვნა: შეიცავს ორ ბიბლიოგრაფიულ სიას: 1. „მასალები ქართული ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის“ (ნ. აკერმანისა), რომელშიც მოყვანილია უმთავრესად ბიბლიოგრაფიული წყაროები ქართული წიგნის შესახებ და ნაწილობრივად საძიებლები საქართველოს შესახებ და 2. „მასალები სომხური ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის“ (საძიებლები სომხეთისა და სომხური წიგნის შესახებ)

5. შელიქნეთ-ბეგი, ლ. პროფ. მასალები ამიერკავკასიის ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის. II — III. თბილისი 1938 წ. საქ. სახ. საჯარო ბიბლიოთეკის გამოცემა. 28 გვ.

შენიშვნა: შეიცავს ორ ბიბლიოგრაფიულ საძიებელს: 1. მასალები ქართული ხელნაწერთა კატალოგების ბიბლიოგრაფიისათვის. 2. Материалы для полной библиографии работ Н. Я. Марра.

აქვე უნდა იყოს ბიბლიოგრაფიული წყაროები, რომელიც ჟურნალ-გაზეთებში დაიბეჭდა, მაგალითად გაზეთ „კომუნისტი“.

1. ხანიშუშო გეგმა. მოხსენებისა და საუბრისა სსრ კავშირში ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის 21 წლისთავის შესახებ. ლიტერატურის სიის თანდართვით (იხ. „კომუნისტი“ 1938 წ., 1 ნოემბერი (№ 251))

2. ხანიშუშო გეგმები მოხსენებებისა და საუბრებისა 1938 წლის 1 მაისისათვის. საქ. კ. პ. (ბ) მოსკოვის კომიტეტის პარტკაბინეტის მიერ შედგენილი, ლიტერატურის სიის თანდართვით (იხ. „კომუნისტი“ 1938 წ. 28 აპრილი, № 96).

3. ხანიშუშო გეგმა საქართველოს სსრ უმაღლეს საბჭოს არჩევნების დებულების შემსწავლელი წრის მუშაობისა. საქ. კ. პ. (ბ) ც. კ-ის პარტიული პროპაგანდისა და აგიტაციის განყოფილება (იხ.

„კომუნისტი“ 1938 წ. 9 მარტი, (№ 55) და 10 მარტი (№ 56) ლიტერატურის სიის თანდართვით.

ჩვენს ბიბლიოთეკებში საკმაოდ ბევრი რუსული წიგნები და ეს სავსებით გასაგებია. რუსულ ენაზე ერთ რომელიმე საკითხის შესახებ ათჯერ და ოცჯერ მეტი წიგნი არის გამოცემული ვიდრე სხვა რომელიმე ენაზე. ბევრი სავნისა და საკითხის შესახებ ქართულ ენაზე არ არის არავითარი ლიტერატურა. არა გვაქვს მაგალითად ენციკლოპედიები და სხვა წიგნები. თუ რუსული წიგნები არ წავიკითხებთ აუცილებლად ჩამოვრჩებით!

მაგრამ ამასთანავე ერთად არ შეიძლება რუსულ ფონდებს ბიბლიოთეკებში მოვწყვიტოთ რუსული ბიბლიოგრაფია, რომელიც გვებმარება ურიცხვ რუსულ წიგნების გარკვევაში. ამიტომ ბიბლიოგრაფიული განყოფილების ფონდში აუცილებლად უნდა იყოს აგრეთვე რუსული ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურა. ცალკე წიგნებად გამოცემულ საძიებლებიდან პირველ რიგში შეიქნებინა უნდა იქნეს:

Справочник к II и III изданиям сочинений В. И. Ленина. М. 1935 г. Партиздат ЦК. ВКП (б). VII, 539 стр. (Институт Маркса-Энгельса-Ленина при ЦК ВКП (б))

ეს წიგნი შესდგება ოთხი შემდეგი საძიებლისაგან:

1. Алфавитный указатель работ В. И. Ленина, вошедших во II и III, издания сочинений, гл. 1—81.
2. Предметный указатель ко II и III изд. сочинений В. И. Ленина, гл. 83—438.
3. Указатель имен ко II и III изд. соч. В. И. Ленина, гл. 439—502.
4. Алфавитный указатель работ В. И. Ленина, К. Маркса и Фр. Энгельса, используемых и упоминаемых Лениным, гл. 503—522.

საძიებლებს წინ უძღვის რედაქტორის, В. В. Адоратский-ს წინასიტყვაობა საძიებლებით სარგებლობის შესახებ.

და შემდეგი ბიბლიოგრაფიული ჟურნალები:

1. „Марксистско-Ленинская литература“. Бюллетень ИМЭЛ ყოველთვიური ჟურნალია, გამოდის 1936 წლიდან.
2. „Книга и пролетарская революция“. Ежемесячный журнал марксистско-ленинской критики и библиографии. გამოდის 1932 წლიდან.
3. „Что читать“. Ежемес. журн. рекомендательной библиографии. Научно-исследов. Института библиотековедения и рекомендательной библиографии.

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ბიბლიოგრაფიული ფონდის ერთერთ ფრიად მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილს სხვადასხვა დარგის საცნობოები (справочник) შეადგენენ. საცნობოს ყველა კატეგორიის მკითხველი მიმართავს აკადემიკოსიდან დაწყებული და მოწაფით გათავებული. დიდ საჯარო ბიბლიოთეკებს საცნობოების ფონდი რამდენიმე ათეულ ათასამდე აქვთ აყვანილი. მათ არ უჭირდებათ დაკომპლექტება რადგანაც საცნობო ლიტერატურა მდიდარია. ქართულ ენაზე საცნობოები თითქმის სულ არ მოიპოვება, მხედველობაში თუ არ მივიღეთ Hütte-ს ქართული გამოცემა, „მასწავლებლის თანამგზავრი“, „პროგრამები უმაღლეს სკოლაში შემსუფთოთავის“ და ზოგიერთი სხვა გამოცემა, რომელიც უკვე გამოილია წიგნის ბაზარზე. ამ ბროშურას ბოლოში დართული აქვს უსაჭიროეს საცნობოების სისტემატიზებული სია (II) ანოტაციებით და ამიტომ აქ მათ აღარ შევეხებით დაწვრილებით.

რუსულ ენაზე გამოცემულია რამდენიმე ათეული ენციკლოპედიური ლექსიკონი, ზოგადი და სპეციალური. საჭიროა ჩვენი ფონდისათვის შეძენილი იქნეს ყველაზე გავრცელებული მათ შორის: Большая советская энциклопедия და Малая советская энциклопедия, მეორე გამოცემა.

კარგად უნდა იყოს შერჩეული აგრეთვე ენობრივი ლექსიკონები. სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკას 4 000-ზე მეტი ლექსიკონი გააჩნია. ასეთ ლექსიკონებით შეცნეირი მუშაკისა და სპეციალისტის გარდა მასობრივი მკითხველიც სარგებლობს. ლექსიკონები მრავალი სხვადასხვა სახისაა. საჭიროა ბიბლიოგრაფიულ ფონდში იყოს უმთავრესი მათგანი, სახელდობრ:

1. თარგმნითი ლექსიკონები, როგორც მაგალითად რუსულ-ქართული და ქართულ-რუსული (ჩუბინაშვილის, პროფ. ი. აბულაძის პროფ. გ. ახვლედიანის, სახ. უნივერსიტეტის და სხვანი), რუსულ-ფრანგული და ფრანგულ-რუსული, ინგლისურ-ფრანგული და სხვა ამგვარი ლექსიკონები სხვა ენებისა.

2. ახსნითი ან ახსნა-განმარტებითი ლექსიკონები (толковые словари) ასე ვთქვათ „ქართულ-ქართული“ ან „რუსულ-რუსული“, როგორც მაგალითად სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონი, გამოცემული პროფ. აკ. შანიძის მიერ ან Даль-ის რუსული ლექსიკონი, ან კიდევ ზანდერის გერმანული ლექსიკონი და მსგავსი ლექსიკონები სხვა ენებზე.

3. ორთოგრაფიული (მართლწერის) ლექსიკონები, როგორც მაგალითად проф. Д. Н. Ушаков-ის Орфографический словарь;

ასეთი ლექსიკონები სხვა ენებზე (ქართული ორთოგრაფიული მხარე დასაბუქდალ).

4. უცხო სიტყვათა ლექსიკონები, მაგალითად ი. იმედაშვილის (მე-3 გამოცემა), პროფ. გ. ახვლედიანის, სახელგამის „უცხო სიტყვათა ლექსიკონები“; რუსულ ენაზე—Михельсон-ის (ძველი), პროფ. Юшманов-ის (ახალი) და სხვა ავტორებისა.

5. დიალექტოლოგიური ლექსიკონები, რომლებშიც კუთხური (პროვინციული) სიტყვების განმარტება არის მოცემული, მაგალითად ი. ჯყონიას „სიტყვის კონა“ ან ა. შანიძის „ვაჟას ლექსიკონი“ (მოთავსებულია ვაჟას ნაწერების I ტომში) და სხვა მსგავსი აგრეთვე სხვა ენებზე.

6. ქართული ტერმინოლოგიური ლექსიკონები—მათემატიკის, ანატომიის, ფიზიკის, ტექნიკური და სხვანი.

თავისთავად ცხადია, სასურველია, თუ ბიბლიოთეკა შეიძენს სხვა დარგის ლექსიკონებსაც, მაგალითად ეტიმოლოგიურს (როზენ-შიც სიტყვების წარმოშობა და ცვლილება არის განმარტებული), ონომასტიკური (სახელებისა), სინონიმების, ფსევდონიმების და სხვა სპეციალურ ლექსიკონებს. ბევრი მათგანი ბიბლიოგრაფიულ იშვიათობას წარმოადგენს.

ფრიალ გავრცელებულია აგრეთვე ე. წ. საცნობო ლექსიკონები (справочные словари), რომელიც გამოცემულია სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ენაზე: ისტორიული (პიროვნებათა და მოვლენათა), გეოგრაფიული (ქალაქების, ოლქების, ქვეყნების), სასოფლო-სამეურნეო, ტექნიკური და სხვა დარგისა და აგრეთვე მწერალთა, მუსიკოსთა, მეცნიერთა და საზოგადოდ ბიოგრაფიული ლექსიკონები. მათი ზოგადი დახასიათება და კლასიფიკაცია ძნელია, რადგანაც თავის შინაარსით ეს ლექსიკონები ფრიალ განსხვავებული სახისაა. ზოგი მათგანი უახლოვდება პატარა სპეციალურ (დარგობლივ) ენციკლოპედიას, ზოგი მოკლე ახსნით ლექსიკონს, ზოგი საცნობოს და ზოგი სახელმძღვანელოს. ასეთებია მაგალითად словарь радио-терминов, морскою словарь для любителей морского дела, коммерческий словарь, музыкальный словарь, охотничий словарь და მრავალი სხვა. ცხადია, რომ ყველა ასეთი გამოცემაც უნდა შედიოდეს ბიბლიოგრაფიულ ფონდში.

ჩვენ ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, რომ ბიბლიოგრაფიულ განყოფილების ფონდში ბიბლიოთეკის ძირითად ფონდიდან უნდა გადატანილ იქნეს ერთი ეკზემპლარი მარქსიზმის კლასიკოსთა ყველა ნაწერებისა. მარქსის „კაპიტალს“, სტალინის „ლენინიზმის საფუძვლებს“

ბოლოში დართული აქვს საგნობრივი საძიებელი, რომელიც თურქულ-საქართველოში თოდ უნდა იყოს გამოყენებული ბიბლიოგრაფიული ცნობის ცენტრის დროს. ლენინის ნაწერების სრული კრებულისათვის ცალკე გამოცემული справочник-ი, რომელიც ზემოთ არის მოყვანილი (იხ. ანოტაცია), ერთბაშად აჩვენებს თუ რომელ ტომშია მოთავსებული ლენინის ესათუის სტატია, ან რომელ ტომშია განხილული ესათუის თემა და საკითხი.

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში უნდა ყოველთვის ინახებოდეს სახელდახელო ცნობების ვასაცემად სრული კომპლექტი გაზეთებისა „Правда“, „Известия“, „კომუნისტი“ „Заря Востока“; გეოგრაფიული ატლასები და რუკები; სხვადასხვა გამომცემლობათა კატალოგები და პროსპექტები.

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებისათვის გამოყოფილი და ცალკე თაროებზე დალაგებული ფონდი უნდა საგანგებოდ დამუშავდეს: შედგენილ იქნეს ორი კატალოგი—ერთი მარტივი ტოპოგრაფიული კატალოგი რვეულის სახით (რევიზიებისათვის) და ერთიც საგნობრივი კატალოგი კარტოთეკის სახით.

საგნობრივ კატალოგში სასურველია ჩაერთოს ანალიტიკური აღწერილობანი იმ ჟურნალების წლობრივი საძიებლებისა, რომლებიც ძირითად ფონდში (მთავარ წიგნთსაცავში) აწყვია. ჩაერთოს აგრეთვე ანალიტიკური აღწერილობანი ყველა წიგნებსა და ჟურნალ-გაზეთებში მოთავსებულ ბიბლიოგრაფიულ წყაროებისა. (თავისთავად ცხადია ყველა ამ ანალიტიკურ აღწერილობებს კატალოგში ჩართვამდე უნდა გაუკეთდეს საგნობრივი რუბრიკები). ამით საგნობრივი კატალოგი გაამდიდრდება თავის შინაარსით და განყოფილების თანამშრომელს ხელთ ექნება უფრო მეტი წყარო.

მაგრამ თუ ბიბლიოთეკის მუშაკს ეს რთულად ეჩვენა, შეიძლება ანალიტიკური აღწერილობანი ცალკე გააწყოს, ე. ი. ცალკე კარტოთეკის სახით ინახოს.

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებისათვის ყველა ახლადშემდენილი წიგნები შეტანილი უნდა იქნეს ბიბლიოთეკის საერთო ინვენტარის წიგნში და შემდეგ გადაეცეს ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებას. აქ, როგორც აღვნიშნეთ ზემოთ, ეს წიგნები უნდა ჩაიწეროს ტოპოგრაფიულ კატალოგში. შემდეგ მათზე უნდა შესდგეს საგნობრივი აღწერილობანი, რომელიც უნდა ჩაერთოს საგნობრივ კატალოგს.

საგნობრივი კატალოგი ბიბლიოგრაფიული განყოფილების წინადადი ფონდის კატალოგია. ამ კატალოგის გარდა განყოფილებაში უნდა გაიჩინოს მთელი რიგი ბიბლიოგრაფიული კარტოთეკები, ზოგი

დაბეჭდილი და ზოგი დამზადებული თვითონ განყოფილების მიერ. ბიბლიოგრაფიული კარტოთეკები ბიბლიოგრაფიული აპარატის მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენენ. ბიბლიოთეკის დამზადებულ კარტოთეკებზე შემდეგ თავში გვექნება საუბარი. აქ კი შევეხებით მხოლოდ დაბეჭდილ კარტოთეკებს.

დაბეჭდილ ბიბლიოგრაფიულ კარტოთეკებს ადგენენ ახლად გამოსულ პოლიტიკურ, ეკონომიურ, ტექნიკურ და სხვა ლიტერატურაზე ან მთელ ბეჭდვით პროდუქციაზე და ბეჭდავენ უმთავრესად ლენინგრადსა და მოსკოვში. მათ შორის ბიბლიოთეკებში ყველაზე გავრცელებულია 1) საკავშირო წიგნის პალატის, 2) ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიის ინსტიტუტისა და 3) მძიმე მრეწველობის კომისარიატის სამეცნიერო ტექნიკური ბიბლიოთეკის კარტოთეკები.

პირველს, ე. ი. საკავშირო წიგნის პალატის კარტოთეკას ადგენენ და ბეჭდავენ 1928 წლიდან მოყოლებული ყოველწლიურად საბჭოთა კავშირში ყველა გამოსულ ბეჭდვით ნაწარმოებზე. ბიბლიოთეკები ამ კარტოთეკას იძენენ წინასწარი ხელისმოწერის გზით. ჩვეულებრივად იწერენ სრულ კომპლექტს, *) ორ ან სამ ცალად (ანბანური, სისტემატური და საგნობრივი კატალოგების შესადგენად). მაგრამ კარტოთეკის შექმნა შეიძლება ნაწილობრივადაც, დარგების მიხედვით. სულ 25 დარგია, მათ შორის: 1. მარქსიზმ-ლენინიზმი; 2. დიალექტიკური და ისტორიული მატერიალიზმი და ფილოსოფიის ისტორია; 3. კომინტერნი. ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალი. რემედასი და ა. შ. კარტოთეკა ძვირფასია მით, რომ გვაძლევს ამომწურავ ცნობებს იმის შესახებ, თუ რა მონოგრაფიული ლიტერატურა გამოვიდა რუსეთში ამათუიმ დარგში წლების მიხედვით. გარდა ამისა 1937 წლიდან კარტოთეკაში არის მრავალი ე. წ. დამხმარე აღწერილობანი და მითითებანი, რომელნიც ბიბლიოთეკარს საშუალებას აძლევენ სანიმუშოდ ააწყოს კატალოგები.

მეორე კარტოთეკა—ბიბლიოთეკათმცოდნეობისა და სარეკომენდაციო ბიბლიოგრაფიის სამეცნიერო საკვლევე ინსტიტუტის **) კარტოთეკა—გამოდის 1925 წლიდან და განკუთვნილია მასობრივ (საოლქო, საქალაქო, რაიონის და სოფლის) ბიბლიოთეკებისათვის. საუწყებო და ვიწრო სპეციალური ლიტერატურა და აგრეთვე მცირე

*) კომპლექტის ღირებულება = 900 მან.

**) მოგვეყავს ინსტიტუტის მისამართი: Москва, Сретенка, № 8
Научно-иссл. Институт Библиотекovedения и рекомендательной библиографии.

ტირაჟიანი (1000-ზე ნაკლები) გამოცემები ამ კარტოთეკაში არ შე-
დის. ამ კარტოთეკაში ყოველ აღწერილობას დართული აქვს ანოტაცია
ტაცია და საგნობრივი რუბრიკი. ამ კარტოთეკასაც ბიბლიოთეკები
ჩვეულებრივად ორ-სამ ცალად იძენენ ანბანური, სისტემატური და
საგნობრივი კატალოგის შესადგენად.

ორივე ეს კარტოთეკა—საკავშირო პალატისა და ბიბლიოთე-
კათმცოდნეობის ინსტიტუტისა—ბიბლიოთეკას შეუძლია ფართოდ
გამოიყენოს ბიბლიოგრაფიულ ცნობებისათვის და ანოტირებული
სარეკომენდაციო სიების შესადგენად სხვადასხვა თემაზე.

ტექნიკურ ბიბლიოთეკებში გავრცელებულია მძიმე მრეწველო-
ბის კომისარიატის სამეცნიერო ტექნიკური ბიბლიოთეკის კარტოთე-
კა, რომელიც ცნობილია „Техкарт“-ის სახელწოდებით. იგი 1929
წლიდან გამოდის, ასევე ყოველწლიურად და სპეციალურ კარტოთე-
კას წარმოადგენს. შეიცავს იმ ლიტერატურას, რომელიც მძიმე მრე-
წველობის საკითხებს შეეხება. აღნუსხავს მხოლოდ მნიშვნელოვან
ნაშრომებს ტექნიკური ლიტერატურიდან—წიგნებს, საყურნალო და
საგაზეთო სტატიებს, რუსულსა და აგრეთვე უცხოურს. როგორც
გამომცემლობა აცხადებს, კარტოთეკა ნუსხავს თითქმის ამომწურა-
ვად ყველა იმ არსებითსა და მნიშვნელოვან ნაშრომებს, რომელიც
კი გამოდის ტექნიკურ ლიტერატურაში და რითაც შეიძლება დაინ-
ტერესდეს მძიმე მრეწველობის მუშაკი.

ყოველ აღწერილობას დართული აქვს ანოტაცია, საგნობრივი
რუბრიკი და დეციმალური ინდექსი. ამ კარტოთეკასაც ბიბლიოთე-
კები ორ-სამ ცალად იძენენ*).

ზემოთ ჩვენ აღვნიშნეთ, რომ დაბეჭდილი ბიბლიოგრაფიული
კარტოთეკები ბიბლიოგრაფიული აპარატის უმნიშვნელოვანეს ნაწილს
შეადგენენ. მაგრამ არა ნაკლები და ხანდახან კიდევ უფრო მეტი მნიშ-
ვნელობა აქვთ ბიბლიოთეკაში დამხადებულ ბიბლიოგრაფიულ კარტო-
თეკებს სხვადასხვა თემაზე. თემატური ბიბლიოგრაფიული კარტოთე-
კების შედგენა ბიბლიოგრაფიულ განყოფილების ყოველდღიურ მუ-
შაობის პროგრამაში შედის. ამიტომ მას განვიხილავთ შემდეგ თავ-
ში, სადაც განყოფილების მუშაობასა და მკითხველთა მომსახურების
ორგანიზაციაზე გვაქვს საუბარი.

* მისამართი: Москва, пл. Ногина, здание НКТП, 4-ый подъез
(1-ый этаж) Государственная научная Библиотека НКТП СССР.

ბიბლიოგრაფიული განყოფილების მუშაობა

კაპიტალისტურ ქვეყნებში ბიბლიოთეკა არსებობს თავისთვის და მკითხველიც თავისთვის. მკითხველის უფლებები წმინდა ფორმალურია, „ქალაღმზე სწერია“ და ბიბლიოთეკა ყველგან ფაქტიურად თავისუფალია ყოველგვარი ვალდებულებისაგან მკითხველების მიმართ. მას ჩვეულებრივად ანგარიშსაც არ მოსთხოვენ.

ჩვენში მკითხველებისადმი მომსახურება განსაზღვრავს თვითონ არსებობას ბიბლიოთეკისას. ბიბლიოთეკისა და მისი ბიბლიოგრაფიული განყოფილების მუშაობას აფასებენ იმით, თუ რამდენად ემსახურება იგი თავის მკითხველებს, რამდენად აკმაყოფილებს მათ ინტერესებსა და ყოველდღიურ მოთხოვნილებებს.

ამიტომ ჩვენ კარგად უნდა გავეცნოთ იმას, თუ რაში გამოიხატება მკითხველებისადმი მომსახურება. ჩვენი ბიბლიოთეკების ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებათა მომსახურების პროგრამაში შედის: ინდივიდუალურ შეკითხვებზე ბიბლიოგრაფიული ცნობების შედგენა და გაცემა, კონსულტაცია სხვადასხვა წიგნებზე, სარეკომენდაციო სიებისა და კითხვის გეგმების შედგენა სხვადასხვა თემაზე, პერიოდული ინფორმაცია წიგნების შესახებ გამოფენებისა და პლაკატების საშუალებით, ლექციებისა და მოხსენების მოწყობა, თვითგანვითარების წრეების ორგანიზაცია და მათი მომსახურება, სალიტერატურო საღამოების მოწყობა, დახმარება ბიბლიოთეკის გამგეს სხვადასხვა მასობრივი მუშაობის ჩატარებაში.

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში ყველაზე დიდი ადგილი მუშაობის მოცულობით ჩვეულებრივად ცნობების გაცემას უკავია. მკითხველები ათასი სხვადასხვა კითხვით მიმართავენ ბიბლიოთეკას: რას ნიშნავს ესათუის უცხოური სიტყვა, რომელ სახელმწიფოშია ესათუის ქალაქი, რა წიგნში ამოიკითხოს ამათუიმ საგნის, მოვლენის თუ ცნების შესახებ, როდის ცხოვრობდა ესადაეს მწერალი თუ მეცნიერი და რაღარა ნაწერები ეკუთვნის მას, რა ლიტერატურა არსებობს ამადამ საკითხზე ანდა არსებული ლიტერატურიდან რომელია საუკეთესო ქართულ ან რუსულ ენაზე და სხვა და სხვა. ბევრ ასეთს კითხვაზე ბიბლიოთეკარი აძლევს ცნობებს სხვადასხვა ლექსიკონების, საცნობო წიგნების, ენციკლოპედიების, კატალოგებისა და ბიბლიოგრაფიული საძიებლების საშუალებით. საჭიროა, რომ ცნობების გაცემის დროს ბიბლიოთეკის თანამშრომელმა გააცნოს მკითხველს თვითონ ეს წყაროები, რომელიც მან გამოიყენა ცნობის გასაცემად და ასწავლოს ამ წყაროებით—ლექსიკონებით, ენციკლოპე-

დიებით, ბიბლიოგრაფიული და საცნობო ლიტერატურით გებლობა.

ხშირად ცნობის გასაცემად ამათუიმ თემაზე ბიბლიოთეკარს უხდება ლიტერატურის სიის შედგენა. ეს ე. წ. წერილობითი ბიბლიოგრაფიული ცნობაა (письменная библиографическая справка). ასეთ შემთხვევაში ბიბლიოთეკარი ადგენს ცნობას ორ ცალად, ორ კარტაკზე. ერთს აძლევს მკითხველს, მეორე კარტაკს კი იტოვებს და შემდეგ ასეთ კარტაკებიდან ადგენს გაცემულ ცნობათა კარტოთეკას, რომელსაც იყენებს განმეორებითი შეკითხვებისათვის და აგრეთვე სხვა ბიბლიოთეკებთან ბიბლიოგრაფიულ ინფორმაციის გაცვლა-გამოცვლისათვის.

ბიბლიოთეკებში წერილობითი ცნობები საგანგებო კარტაკებზე იწერება. კარტაკზე თავში აღნიშნულია ბიბლიოთეკის სახელწოდება შემდეგ, ქვევით: თემა, მკითხველის ხელისმოწერა და თარიღი; შემდეგ კითხვები: რა ლიტერატურა სჭირდება, რა მიზნით; მკითხველის პროფესია. მოგვყავს აქ გავრცელებული ფორმა (ბლანკი) წერილობითი ბიბლიოგრაფიული ცნობისათვის (იხ. 25—26 გვ.)

ასეთი კარტაკის დაბეჭდვა შეიძლება ყოველ რაიონულ სტამბაში. ოღონდ ქალაქი უნდა იყოს უსათუოდ მკვრივი (ისეთივე სისქის, როგორც საკატალოგო კარტაკებია). როგორც სურათიდან ჩანს ბიბლიოგრაფიულ ცნობის კარტაკი ორი ფრთისაგან შესდგება. დაკეცილის ფორმატი უდრის.— 16 X 10 სანტიმეტრს.

როგორც ვხედავთ ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში მუშაობისათვის საჭიროა ყოველმხრივი განათლება, საფუძვლიანი პოლიტიკური მომზადება და რევოლუციონური სიფხიზლე. გარდა ამისა ბიბლიოთეკის მუშაკი ზედმიწევნით უნდა იცნობდეს თავის ბიბლიოთეკის ფონდს, კარგად ერკვეოდეს წიგნებში და თვალს ადევნებდეს ახალ ლიტერატურას. მაგრამ ზოგჯერ ბიბლიოთეკას არა ჰყავს ისეთი კვალიფიკაციის თანამშრომელი, რომ ყველა ამ მოთხოვნილებებს აკმაყოფილებდეს. ასეთ შემთხვევაში ბიბლიოთეკა უკავშირდება სხვადასხვა ორგანიზაციებს და მათი დახმარებით იწვევს სპეციალისტებს—აგრონომს, მასწავლებელს, ექიმს, ინჟინერს და სხვა სპეციალისტს, რომლებიც საზოგადოებრივი დატვირთვის სახით ეხმარებიან ბიბლიოთეკას თავის კონსულტაციით მკითხველთა მომსახურების საქმეში. დიდ საჯარო ბიბლიოთეკებს ჰყავთ დაქირავებული კონსულტანტები, რომელნიც გარკვეულ საათებში აძლევენ კონსულტაციას ინდივიდუალურ მკითხველებს ლიტერატურაში, ისტორიაში და სხვა დარგში.

ბიბლიოთეკა

ბიბლიოგრაფიული განყოფილება

თემა _____

მკითხველის ხელმოწერა _____

თარიღი _____

1. რა ლიტერატურა სჭირდება მკითხველს (ზოგადი პოპულარული, ძირითადი-სამეცნიერო, სპეციალური)?
_____ (ხაზი გაუსვით)

2. რადარა ენაზე? _____

3. რადარა წლების? _____

4. რა ამოცანისათვის (ან ვისი დავალებით და სხვა)

5. მკითხველის სპეციალობა და თანამდებობა _____

ლიტერატურა მიაწოდა _____

(თარიღი) _____

ბიბლიოგრაფიულ მომსახურებაში დიდი ადგილი უჭირავს ე. წ. სარეკომენდაციო სიებს, რომლებსაც დროგამოშვებით გამოაქრავენ ხოლმე ბიბლიოთეკაში მკითხველებისათვის. სარეკომენდაციო სიები — ეს არის საუკეთესო წიგნებისა და სტატიების სია რომელიმე აქტუალურ თემაზე, მაგალითად სტახანოვურ მოძრაობაზე, მოწინავე კოლმეურნეობებზე, ესპანეთის ხალხის გმირულ ბრძოლაზე, ჩეხოსლოვაკიაზე და მრავალ სხვა თემასა და საკითხზე. სარეკომენდაციო სიაში უნდა შეტანილი იყოს მხოლოდ ამონარჩევი წიგნები და სტატიები, რომელიც ყოველმხრივ დადებითად იყო შეფასებული საბჭოთა კრიტიკულ-ბიბლიოგრაფიულ ლიტერატურაში და საერთო პრესაში. ბიბლიოთეკარი ამოწმებს თვითეულ თხზულებას ისეთი ბიბლიოგრაფიული წყაროების მეოხებით როგორც არის „Летопись рецензий“, „Марксистско-Ленинская литература“, „Книга и пролетарская революция“, „Что читать“, „Книжные новости“, აგრეთვე იმ კრიტიკული წერილებითა და რეცენზიებით, რომელიც იბეჭდება „Правда“-ში და „Известия“-ში და ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში — „კომუნისტში“, „ბოლშევიკში“, „მნათობში“.

ზოგიერთ ბიბლიოთეკას შედგენილი აქვს ჟურნალ-გაზეთების უკანასკნელ ნომრებიდან*) ამოკრეფილი რეცენზიების აღწერილობათა კარტოთეკა. უნდა გვანსოვდეს, რომ რეცენზიაზე ანალიტიკური აღწერილობა სდგება რეცენზირებული წიგნის ავტორით, ე. ი. კარტაკის პირველ სტრიქონზე ე. წ. „სარიგო სტრიქონზე“, იწერება რეცენზირებული წიგნის ავტორის გვარი, რეცენზენტის გვარი კი აღწერილობის ბოლოში (რეცენზიის აღწერილობის შემდეგ — ჟურნალის თუ გაზეთის სახელწოდება, წელი, № და გვერდი)

ბიბლიოგრაფიულმა განყოფილებამ ფართოდ უნდა გამოიყენოს აგრეთვე მზად შედგენილი სარეკომენდაციო სიები, რომელიც ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდება. ასეთი ჟურნალებია „Красный Библиотекарь“, „Что читать“, „Пропагандист“, „Культурбота в РККА“ და სხვ. სარეკომენდაციო სიებს ბეჭდავენ აგრეთვე ბიბლიოთეკათმცოდნეობის მეთოდკაბინეტები და საჯარო ბიბლიოთეკები. ჩვენში ასეთი სიები დროგამოშვებით იბეჭდება გაზეთ „კომუნისტში“, მაგალითად: „სანიმუშო გეგმა მოხსენებისა და საუბრისა სსრ კავშირში ოქტომბრის დიდი სოციალისტური რევოლუციის 21 წლისთავის შესახებ“ („კომუნისტი“ 1938 წ., 1 ნომბ., № 251), რომელსაც დართული აქვს ლიტერატურა (იხ. აგრეთვე ზევით).

*) შენიშვნა: ძველ ნომრებში მოთავსებული რეცენზიები უკვე აღნიშნულია გამოცემაში — „Летопись Рецензий“

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებას უნდა ჰქონდეს ყველა ასეთი ჟურნალ-გაზეთებიდან ამოკრეფილი, ბიბლიოგრაფიული მასალები კარტოთეკა, მუდმივ უნდა ავსებდეს ამ კარტოთეკას ახალი და ახალი მასალებით და ამავე დროს იღებდეს კარტოთეკიდან მოძველებულ მასალებს.

ბიბლიოთეკის პრაქტიკაში დიდი გავრცელება აქვს აგრეთვე წიგნის პლაკატებს. პლაკატი წიგნის პროპაგანდის ერთერთი საშუალებაა. პლაკატში გამოხატავენ ყველაზე აქტუალურ წიგნებს, რომ ხელი შეუწყონ მათს გავრცელებას. პლაკატი შეუმჩნეველი რომ არ დარჩეს ბიბლიოთეკაში შემსვლელთათვის და მიიზიდოს მათი ყურადღება, მას მხატვრულად აფორმებენ. კარგ პლაკატს მხატვარს უკვეთავენ. პლაკატში ჩვეულებრივად მოთავსებულია მწერლის სურათი, თხზულებათა სათაურები მსხვილი ასოებით, ამონაწერები ამ თხზულებიდან. პლაკატში შეიძლება გამოხატული იქნეს სხვადასხვა ავტორის თხზულება ერთ რომელიმე თემაზე, ვთქვათ, საუკეთესო ისტორიული რომანები, ნარკვევები, პოლიტიკური სტატიები და სხვ. ერთი მეთოდური მითითება: პლაკატი არ უნდა იყოს გადატვირთული სურათებით; არ არის რაციონალური აგრეთვე ბევრი წიგნების აღნიშვნა. საუკეთესო პლაკატები, რომელიც რუსეთის სანიმუშო მასობრივი ბიბლიოთეკების მიერ არის დამზადებული იბეჭდება (ფოტოსურათების სახით) ჟურნალში „Красный библиотечарь“ (იხ. 1933-38 წლების ნომრები).

ამჟამად ბიბლიოთეკებში ამზადებენ აგრეთვე სპეციალურ პლაკატებს **საჟურნალო ხტატებზე**, რასაც ფრიად დიდი მნიშვნელობა აქვს ჟურნალების პროპაგანდისათვის მკითხველთა შორის. ჟურნალების პროპაგანდას და სტატიების გამოყენებას იმ ბიბლიოთეკებისათვის აქვს მნიშვნელობა, რომლებსაც მომცრო ფონდი აქვთ და დაინტერესებულნი არიან წიგნების ბრუნვის ზრდაში. პლაკატში ჩამოთვლილია ყველაზე საინტერესო სტატიები, რომელიც წინასწარ არის გულდასმით შერჩეული და აქვე ნაჩვენებია თუ რომელ ჟურნალშია დაბეჭდილი ეს სტატიები. მოგვყავს ამ პლაკატის სქემა.

ასეთი პლაკატის გარდა ბიბლიოგრაფიულ განყოფილებაში ყოველთვის გამოკრული უნდა იყოს ხოლმე იმ ჟურნალების სიაც, რომელიც მოსდის ბიბლიოთეკას, დაახლოვეთ შემდეგი სათაურებით (მსხვილი ასოებით): **ბიბლიოთეკას 1939 წელს მოსდის შემდეგი ჟურნალები ან:**

ბიბლიოთეკამ მიიღო ახალი ჟურნალები:

„ბოლშევიკი“ № 7.

„მნათობი“ № 6.

და ა. შ.

საინტერესო სტატიები ახალ ჟურნალებში:

	ავტორი, სათაური	რომელ ჟურნალშია დაბეჭდილი, წელი, №, გვერდები
1		
2		
3		
4		
5		

ახლა განვიხილოთ ის ბიბლიოგრაფიული კარტოთეკები, რომლებსაც ბიბლიოთეკები ადგენენ. ეს კარტოთეკები უმეტესად ჟურნალ-გაზეთებიდან ამოკრეფილ სტატიების აღწერილობებისაგან შესდგება. გავრცელებულია ორი ტიპის კარტოთეკა.

ერთი ზოგადი ხასიათისაა: ამ კარტოთეკაში შეაქვთ ყველაზე მნიშვნელოვანი და საინტერესო სტატიები ყველა დარგებიდან, ხშირად ძალიან ფართოდ (ე. ი. დიდი რაოდენობით). იგი ყოველდღე ივსება და ამიტომ მას „მიმდინარე ბიბლიოგრაფიას“ ეძახიან. ამ კარტოთეკას ადგენენ საგნობრივი კატალოგის წესების მიხედვით. საშუალო კვალიფიკაციის ბიბლიოთეკარს მისი შედგენა უჭირდება ხოლმე და ამიტომ მასობრივ ბიბლიოთეკებში იგი ფეხს ვერ იკიდებს. ამას გარდა მას ერთი უარყოფითი მხარე აქვს. იმ ბიბლიოთეკებში, სადაც ადგენენ ამ კარტოთეკას და ავსებენ მას ჩვეულებრივად როგორც ქართული ისე რუსული სტატიებით, წლის დამლევს უგროვდებათ რამდენიმე ათასი კარტაკი რამდენიმე ასეულ თემაზე. დიდი უმეტესობა ამ თემებისა გამოუსყენებელი რჩება. ამასთანავე ერთად, ხდება ისე რომ იმავე წელში, როდესაც დაწყებული იყო „მიმდინარე ბიბლიოგრაფიის“ შედგენა, ხშირად 2—3 თვის შეკდეგ გამოდის „Журнальная Летопись“, „Газетная Летопись“ და „გაზეთის წერილების მატრიანე“, რომლებშიც იგივე „მიმდინარე ბიბლიოგრაფია“ მოცემულია უფრო ვრცლად (დემიფრაციით) და რაც მთავარია, ამომწურავად და სისტემატიზირებულ სახით. აშკარაა რომ მატრი-

ნების თავის დროზე გამოსვლა სრულებით ზედმეტად ვაჭიანობს ბიბლიოთეკებში „მიმდინარე ბიბლიოგრაფიაზე“ ამაოდ დროისა და სახსრების ხარჯვას. წიგნის პალატები ცდილობენ თვის დამთავრების უმაღლეს გამოსცენ მატრიანეები, კერძოდ „ვახუთის სტატიების მატრიანე“ თითქმის ყოველთვის დაუგვიანებლივ გამოდის.

გადავდივართ იმ კარტოთეკაზე, რომელიც უფრო გავრცელებულია ბიბლიოთეკებში. ეს არის კარტოთეკა სხვადასხვა წინასწარ ამორჩეულ თემებზე. საბიბლიოთეკო პრაქტიკაში მას თემატურ კატალოგს და თემატურ ბიბლიოგრაფიას (ან თემატურ კარტოთეკას) უწოდებენ. პირველი, ე. ი. კატალოგი, მას იმ შემთხვევაში ეწოდება თუ ის შეიცავს მხოლოდ იმ სტატიებსა და წიგნებს, რომელიც მოცემული ბიბლიოთეკის ფონდში მოიპოვება. მაგრამ თუ ის შეიცავს არა მარტო ბიბლიოთეკაში არსებულ ლიტერატურას მოცემულ თემებზე არამედ საზოგადოდ ყველა წიგნსა და სტატიას, რომელიც კი გამოსულა სადაც არ უნდა იყოს, — მაშინ ის ბიბლიოგრაფიაა, ამათუიმ თემაზე ან რამდენიმე თემაზე დაგროვილი ლიტერატურის ბიბლიოგრაფიაა, რომელსაც შეიძლება ეწოდოს ისე როგორც ბიბლიოთეკებში უწოდებენ ხოლმე — **თემატური ბიბლიოგრაფია**, ე. ი. ბიბლიოგრაფია რამდენიმე თემაზე.

ამგვარი ბიბლიოგრაფიის შედგენა არავითარ დიდ სიძნელეს არ წარმოადგენს. ბიბლიოთეკის თანამშრომელმა საჭიროა მხოლოდ იცოდეს ანალიტიკური აღწერილობის შედგენა და მუყაითად თვალი ადევნოს ქართულ და რუსულ ეჟრნალ-ვახუთებს, რომ არ გამოჩნდეს სტატიები გარკვეულ თემებზე და ამოსწეროს ეს სტატიები. გაწყობის ტექნიკა უაღრესად მარტივია: ყოველი თემის სახელწოდება იწერება გამყოფ კარტაკზე, ამ კარტაკის უკან კი ალაგებენ ყველა იმ აღწერილობებს, რომელიც მას შეესატყვისება. ბიბლიოგრაფიული განყოფილება წინასწარ განსაზღვრავს თემატიკას. შეიძლება მან აიღოს 10, 15, 20 და კიდევ მეტი თემა და ამოსწეროს ეჟრნალ-ვახუთებიდან (და აგრეთვე წიგნებიდან) სტატიები ამ თემებზე. გავრცელებულია შემდეგი აქტუალური თემები: საკ. კ. პ. (ბ) დადგენილებანი; საკ. კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის შესწავლასთან დაკავშირებული სტატიები; სსრკ უმაღლესი საბჭო (I სესია, II სესია); სტახანოვური მოძრაობა (ძირითადი მასალები); სტახანოვური მოძრაობა საქართველოში (მრეწველობა, სასოფლო მეურნეობა და ა. შ.); მოწინავე კოლმეურნეობანი; ანტირელიგიური ლიტერატურა; საკ. ა. ლ. კ. კ.; ლიტერატურული მიმოხილვები; ნარკვევი; რეცენზიები წიგნებზე, წარმოდგენებზე, კინოსურათებზე, კონცერტებზე; პარაშუ-

რაიონის ხელმძღვანელ მუშაკებისათვის და სპეციალისტებისათვის ისე ცენტრალურ დაწესებულებებისათვის, და საზოგადოდ მკითხველისათვის.

ბიბლიოგრაფიულ განყოფილების ყოველდღიური ოპერაციული მუშაობის ერთერთ პატარა მაგრამ მომსახურების საქმისათვის ფრიალ მნიშვნელოვან ნაწილს ე. წ. დეზიდერატების კარტოთეკა წარმოადგენს. „დეზიდერატუს“ ლათინურად სასურველს ნიშნავს (მოგვე ვს ეს ტერმინი როგორც ბიბლიოთეკებში ფრიალ გავრცელებული). დეზიდერატების კარტოთეკა, ე. ი. სასურველ წიგნთა კარტოთეკა — ისეთი წიგნებისა, რომელიც ბიბლიოთეკას არა აქვს და მკითხველები კი ხშირად მოითხოვენ. ასეთ კარტოთეკას ჩვეულებრივად ბიბლიოგრაფიული განყოფილებანი ადგენენ, რომ ყოველთვის ხელთ ჰქონდეთ ცნობები შესაძენი წიგნების შესახებ და შეძენის დროს ამ ცნობებით იხელმძღვანელონ. იმ წიგნების კარტაკებს, რომელიც უკვე შეძენილია იღებენ ამ კარტოთეკიდან და ურთავენ ბიბლიოთეკის საერთო ანბანურ კატალოგს.

დასასრულ ორი შენიშვნა.

ბიბლიოგრაფიული განყოფილების ძირითადი მუშაობა, რომელიც მის სპეციალურ შეადგენს და რომლის მიხედვითაც ბიბლიოგრაფიის მუშაკის კვალიფიკაციის დონეს განსაზღვრავენ—არის მოცემულ თემაზე ზუსტად და ამომწურავად ლიტერატურის მოძებნა, რა სპეციალურ დარგს არ ეკუთვნოდეს ეს თემა და რა ენაზე არ არსებობდეს შესატყვისი ლიტერატურა. ეს მოითხოვს ბიბლიოგრაფიის მუშაკისაგან, როგორც აღვნიშნეთ, ფართო განათლებას და წიგნების სამყაროში თავისუფალ ორიენტაციას, განსაკუთრებით კი სპეციალურ ბიბლიოგრაფიულ ლიტერატურის საფუძვლიან ცოდნას. ამან არ უნდა შეაშინოს ახალგაზრდა სპეციალისტი. ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურა მდიდარია და იგი თანდათანობით უნდა იქნეს შესწავლილი, რომ შეიძლებოდეს მისი ფართოდ გამოყენება მკითხველთა მომსახურების საქმეში. დამწყებ მუშაკისათვის აქ აუცილებლად უნდა ხაზი გაეუსვათ ორ ფრიალ მნიშვნელოვან წყაროს, რომელიც ჩვენ უკვე ზემოთ დავასახელებთ საკავშირო წიგნის პალატის გამოც. მათა შორის და რომლის ცოდნა სავალდებულოა ყოველ ბიბლიოგრაფისათვის. ეს არის—„Книжная Летопись“ და „Журнальная Летопись“. ამ გამოცემათა თითქმის ყოველ ნომრის უკანასკნელ განყოფილებაში (Книговедение—библиография) აღნიშნულია ყველა ის ზოგადი და სპეციალური ბიბლიოგრაფიული საძიებლები და

წყაროები, რომელიც კი გამოდის საბჭოთა კავშირში ცალკე წიგნების სახით ან ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდება. ეს ერთი შენიშვნაა მხოლოდ. მეორე—ბიბლიოგრაფიული მომსახურების სახეების შესახებ. თავისთავად ცხადია, რომ ამ პატარა ბროშურაში ჩვენ ვერ ამოვწურავდით ყველა ამ სახეებს. ზოგიერთ შემთხვევაში ჩვენ შეგნებულადაც არ შევცხეთ ამათუიმ საკითხს. საქმე ისაა, რომ ბიბლიოთეკის მუშაკი თვითონ უნდა გაეცნოს უშუალოდ იმ წყაროებს, რომლებიც ბიბლიოგრაფიული მუშაობისა და მომსახურების სხვადასხვა სახეებს შეეხება და, გარდა ამისა, დაათვალიეროს თვითონ ამ ბიბლიოთეკების ბიბლიოგრაფიული განყოფილებანი და გაეცნოს მათ მუშაობას. ამ მიზნით მომყავს აქ სია უახლესი ლიტერატურისა ბიბლიოგრაფიული მუშაობის შესახებ (საუკეთესო ბიბლიოთეკებში) ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით. საბჭოთა კავშირის ბიბლიოთეკებს ჩვენს დარგში უმდიდრესი გამოცდილება აქვთ და არც ერთი ბიბლიოთეკის მუშაკი მას გვერდს ვერ აუვლის, თუ კვალიფიკაციის ამაღლება სურს.

ლიტერატურა ბიბლიოგრაფიული მუშაობის შესახებ

(ქრონოლოგიურად გაწყობილი სია)

1. О кругах чтения. Приказ НКП РСФСР от 27 апр. 1934 г. (см. „Бюллетень НКП РСФСР“ 1934 г. № 15).
2. Коган. Справочно-консультационная работа в детской библиотеке („Красный библиотекарь“ 1934 г. № 5).
3. Силин, В. Работа с учебной и справочной сельскохозяйственной литературой („Красн. библиотекарь“ 1935 г. № 11) (ვრცელი მიმოხილვა სასოფლო-სამეურნეო საცნობოებისა ანოტაციებით, ოღონო ბიბლიოთეკარმა უნდა მიიღოს მხედველობაში, რომ ზოგიერთი საცნობო უკვე ახლად გამოიცა)
4. Будде, М. Справочная работа массовой библиотеки („Красн. библиотекарь“ 1935 г. № 2)
5. Стариков, Н. Шире и глубже использовать библиографические материалы („Красн. библиотекарь“ 1935 г. № 6)
6. Из опыта библиографической работы Ленинградской городской библиотеки („Красн. библиотекарь“ 1935 г. № 8)
7. Смоляков, А. Как идет справочная работа в нашей библиотеке („Красн. библиотекарь“ 1935 г. № 11)

8. Выше большевистскую бдительность на библиографическом фронте. Передовая. („Советская библиография“ 1936 г. № 7)

9. Ершова. Справочно-библиографическая и консультационная помощь профактиву и профсоюзным библиотекам („Красн. библиотечкарь“ 1936 г. № 7)

10. Карклина, Н. С чего начать справочно-библиографическую работу в районной библиотеке („Красн. библиотечкарь“ 1936 г. № 9)

11. Карклина, Н. Справочно-библиографическая работа сельской библиотеки (იხ. წიგნაკი: В помощь сельскому библиотечкарю. М. 1937 г. Изд. Инст. библиотек. и рекоменд. библиографии, გვ. 44—53)

12. Карклина, Н. Как вести информационно-библиографическую работу в районной библиотеке („Красн. библиотечкарь“ 1936 г. № 11).

13. Методы обслуживания читателей в массовой библиотеке. М. 1938 г. Изд. Инст. Библиотековедения и Рекомендательной библиографии. 128 стр. (ფრიალ საინტერესო თავი IV: справочно-библиографическая работа массовой библиотеки და თავი V: Работа библиотеки в помощь самообразованию читателей).

14. კახიანი, ვლ. ანოტაციის საგნის საკითხისათვის (იხ. „ქ. მარქსის საბ. საქ. სსრ სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკის შრომები“ წიგნი IV; აუცილებლად საჭიროა იმ ბიბლიოთეკარებისათვის, რომლებსაც ანოტაციის შედგენა უხდებათ.

15. Карклина, Н. Значение, задачи и содержание справочно-библиографического обслуживания (Красн. библиотечкарь“ 1938 г. № 9).

16. Романов, С. Как работать со справочником ко 2-му и 3-му изданиям сочинений В. И. Ленина (იქვე)

7. Клеменова, О. Справочно-библиографическое Бюро Всесоюзной библиотеки им. В. И. Ленина (იქვე).

რ ე ნ ა რ თ ე ბ ი

1. ზოგადი ბიბლიოგრაფიული საქმიანებები და სახელოვნობის საქართველოსა და კავკასიის შესახებ, ძველი და ახალი (მოკლე სია).

1. კარიჭაშვილი, დ. კატალოგი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნთ-საცავისა. თბილისი. 1904წ. ქ. შ. წერაკითხვის გამავრც. საზოგადოების გამოცემა № 67. XXIV, 366 გვ.

კატალოგი შეიცავს ყველა იმ წიგნებსა და ხელნაწერებს, რომელიც ყოფილ წ.-კ. გამავრც. საზოგადოების ბიბლიოთეკას ეკუთვნოდა. კატალოგი შედგება 19 განყოფილებიდან: 1. სასულიერო მწერლობა, 2. კახელი მწერლობა და ა. შ. თვითველ განყოფილებაში ჩამოთვლილია ხელნაწერები და შემდეგ წიგნები. ამჟამად ეს კატალოგი და მასში აწერილი ფონდი (რომელიც დღეს სახ. საჯარო ბიბლიოთეკაში ინახება*) ძლიერ მოძველებულია და მხოლოდ საისტორიო კვლევა-ძიებისათვის აქვს მნიშვნელობა.

2. კარიჭაშვილი, დ. კატალოგი ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნთ-საცავისა. დამატება პირველი. თბ. 1911.

ხელოვნებასა და ხელნაწერების წიგნის გაგრძელებაა და შეიცავს წ.-კ. სახ. ბიბლიოთეკის მიერ 1905—1911 წლებში მიღებულ წიგნებსა და ხელნაწერებს.

3. „წიგნის მატთან“ საქართველოს წიგნის პალატის ყოველთვიური ორგანო გამოდის 1925 წლიდან და შეიცავს აღწერილობას ყველა იმ წიგნებისა რომელიც საქ. სსრ-ში იბეჭდება. რადგანაც უკიდურესად მცირე ტირაჟისაა (100—150 ც.) და სხვა მიზეზების გამო „წიგნის მატთანს“ ძველი ნომრები თითქმის სულ გამოილია, საქართველოს წიგნის პალატა ამზადებს დასაბეჭდად შეესებულ-შესწორებული სახით ორ დიდ ახალ წყაროს ქართული წიგნისა და საზოგადოდ საქართველოს ბეჭდვითი პროდუქციის შესახებ მისი დასაბამი-

* ხელნაწერები გამოყოფილია და გადატანილია საქართველოს მუზეუმის ხელნაწერსაცავში.

დან, ორ მოზრდილ ტომად: ტ. I. ქართული წიგნის 1629—1929 წწ. (ბიბლიოგრაფია) და ტ. II საბჭოთა წიგნი (1921—1938 წწ.)

4. Пагирев, Д. Д. Алфавитный указатель к пятиверстной карте Кавказского края, издания Кавказского Военно-топографического отдела. В приложении: Перечень некоторых книг, статей и заметок о Кавказе и сборный лист пятиверстной карты. Тифлис. 1913 г. Изд. Кавк. Отд. И. Р. Географ. Общ. и Кавк. Военно-топ. Отдела. 527, 14 стр. с картой.

შენიშვნა. Перечень-შტ მოყვანილია 1828—1912 წწ. რუსულ და უცხოურ ენებზე გამოსული წიგნები და სტატიები საქართველოს და კავკასიის სხვა ქვეყნების შესახებ (8000 სახელწოდება).

5. Подievктов, М. А. Европейские путешественники XIII—XVIII в.в. по Кавказу. Т. 1935 г. Издание НИИвет. Кавказоведения им. акад. Н. Я. Марра. Академии Наук СССР. 223 стр.

ავტორს აწერილი აქვს 134 მოგზაურის შრომები უშუალოდ დედნებისა ან თარგმანების შესწავლის საფუძველზე; მოჰყავს უხვი ისტორიული და ბიბლიოგრაფიული ცნობები.

6. Пульнер, И. Материалы для библиографии библиографии Кавказа (см. „Советская Этнография“ 1936 г. № 4 — 5, стр. 230—270)

შეიცავს ძველი და ახალი (რევოლუციამდე და შემდეგ გამოსული) ბიბლიოგრაფიული წყაროების სისტემატიზირებულ ბიბლიოგრაფიას (297 სახელწოდ.) დართული აქვს სახელთა, საგანთა და სამეცნიერო უფრო ნაღების სახელწოდებთა საძიებლები. წარმოადგენს უაზლეს და უმდიდრეს ბიბლიოგრაფიულ შრომას კავკასიის ქვეყნების შესახებ.

7. მელიქსეთ-ბეგი, ლ. პროფ. მასალები ამიერკავკასიის ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის. ნაწ. I. თბილისი 1937 წ. საქ. სახ. საჯარო ბიბლიოთეკის გამოცემა. 32 გვ.

შინაარსი: 1. მასალები ქართული ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის (ნ. აკერმანისა).

2. მასალები სომხური ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის (ლ. მელიქსეთ-ბეგისა).

8. მელიქსეთ-ბეგი, ლ. პროფ. მასალები ამიერკავკასიის ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის. ნაწ. II—III. თბილისი 1938 წ. საქ. სახ. საჯარო ბიბლიოთეკის გამოცემა. 28 გვ.

შინაარსი: მასალები ქართულ ზელნაწერთა კატალოგების ბიბლიოგრაფიისათვის. Материалы для полной библиографии работ Н. Я. Марра.

9. მელიქსეთ-ბეგი, ლ. პროფ. მასალები ამიერკავკასიის ბიბლიოგრაფიის ბიბლიოგრაფიისათვის. ნაწ. IV. (იბეჭდება).

შენიშვნა. პროფ. ლ. მელიქსეთ-ბეგის ზემოაღნიშნული მასალები აესებნე Pul'ner-ის შრომას.

II. სისგემაგურკი სია უსაჭიროეს სასწროგობისა

სტალინური კონსტიტუცია. კანონმდებლობა. პოლიტიკა.

1. Административно — территориальное деление. Союзных республик на 1 марта 1937 г. Москва. Издательство „Власть Советов“ 1937 г. 256 стр.

შენიშვნა. წინასიტყვაობაში ნათქვამია: „В справочник вошли также изменения, предусмотренные новой конституцией СССР“.

წიგნს დართული აქვს: алфавитные указатели районов городов и рабочих поселков, важнейших переименований; изменения по сведениям на 1 апреля 1937 г. (за время печатания сборника).

2. Музей народов СССР. Москва. Отдел — Сталинская Конституция СССР. Краткий путеводитель. М. Музей народов СССР. 1938 г. 23 стр.

„Брошюра является руководством для экскурсоводов при проведении экскурсий в Музей народов СССР по отделу Сталинской Конституции. Давая подробные описания выставленных экспозиций, она знакомит экскурсию с сущностью и характерными особенностями великой Сталинской Конституции, с преимуществом, социалистической системы перед капиталистической и с огромными достижениями СССР во всех областях народного хозяйства (Аннотация Инст. Библиоковедения НРП).

3. Сталинская Конституция социализма. (Альбом). 2-ое издание. Москва. 1937. Издание Всесоюзного Института образательной статистики. 325 стр., диаграмм. табл. Илл. (18 × 25) ц. 40 р.

4. საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირის კონსტიტუცია. ძირითადი კანონი. თბილისი 1937. პარტგამომცემლობა 124 გვ. 13 × 10. ფ. 2 მ.

5. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის კონსტიტუცია (ძირითადი კანონი). მე-4-ე გამოც. თბ. 1938 წ. სახელგამი, 37. გვ. 22 × 15; ფ. 40 კ.

6. საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პირველი სესია
1938 წლის 8-11 ივლისი. სტენოგრაფიული ანგარიში. თბილისი
1938. საქ უმაღლესი საბჭოს გამოცემა. 128 გვ. 22 × 15; ფ. 2 მ. 50კ.

7. В помощь изучающим Историю Всесоюзной Коммунистической Партии (большевиков). Консультации по материалам центральной печати. Симферополь. 1939 г. Гос. Изд. Крымской АССР. 348 стр.

8. В помощь изучающим Историю ВКП (б). Москва. 1939. Изд. „Московский Рабочий“ 87 стр.

9. კომუნისტური ინტერნაციონალის პროგრამა და წესდება. თბილისი. 1938. სახელგამი. 142 გვ. 18 × 13; ფ. 1 მ. 40 კ.

10. საკავშირო კომუნისტური პარტიის (ბოლშევიკების) წესდება. კომუნისტური ინტერნაციონალის სექცია. (მიღებულია საქ. კ. 3. (ბ) XVIII ყრილობის მიერ). თბ. 1939 წ. სახელგამი, პოლიტიკური ტერმინების სექტორი. 42. (2) გვ. ფ. 30 კ.

10ა. Словарь в помощь избирателю к выборам в Верховный Совет СССР. Москва. 1937 г. Гос. социально-экономическое издательство 159 стр.

შეიცავს სოციალ-პოლიტიკური ტერმინების ვრცელ განმარტებებს მარტივი ენით; გაწყობილია ანბანური რიგით.

11. Кодекс законов о браке, семье и опеке. С изменениями до 1 июля 1936 г. Официальный текст с приложениями постановлений систематизированных материалов. Москва. 1936 г. ОГИЗ. 104 стр. ц. 42 к.

Примеч. Издание включает м. пр. и полный текст закона „О запрещении абортов, увеличении материальной помощи роженицам, установлении государственной помощи многодетным, расширении сети родильных домов, детских яслей, детских садов, усиления уголовного наказания за неплатеж алиментов и о некоторых изменениях в законодательстве о разводах“

12. Кодекс законов о труде. С изменениями до 1 декабря 1936 г. С приложениями постановлений систематизированных материалов. 10-ое Изд. Москва. 1936 (Серия—„Кодексы РСФСР“ ОГИЗ-а *).

*) Адрес издательства: Москва, центр., Красная площадь, здание ЦИК СССР (б. ГУМ) 2-й этаж, комн. 28.

13. Справочник советского работника. Для председателей секретарей и других работников советов и исполнительных комитетов. Составили А. Карп и С. Чугунов. М. 1937 г. Изд. „Власть Советов“. 925 стр.

Оглавление: Гос. Устройство. Организационная и массовая работа советов. Планирование, учет и отчетность, стандартизация. Имущественные отношения. Судебная, администр. и ревизионная деятельность. Оборона страны. Труд и кадры. Промышленность. Коммунально-жилищное строительство. Сельское хозяйство. Транспорт и связь. Заготовки, торговля и кооперация. Финансы. Культурно-социальное строительство.

„Для работников общего управления нужна книга, в которой были бы собраны документы по всем отраслям советского управления;—печатные тексты взяты из „Собрания законов СССР. Справочник составлен сотрудниками Института Государственного права Акад. наук СССР“ (Из предисловия к книге).

14. Кац. Р. и Н. Сорокин. Социальное страхование. Сборник законодательных и директивных материалов. 2-ое дополн. и перераб. изд. Москва. 1936 г. Профиздат. 498 стр. (ц. 6 р. 50 к.)

В сборнике включены в систематизированном виде действующие на 15 декабря 1936 года законодательство и директивные материалы по основным отраслям страховой работы. Преработаны и дополнены разделы „Дома отдыха, Курорты и санатории“ и „Пенсии“. Книга снабжена подробным алфавитно-предметным указателем.

15. კოლმეურნეობათა საზოგადოებრივი მიწების განიავებისაგან დაცვის ღონისძიებათა შესახებ. საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილება. თბ. 1939 წ. სახელგამის პოლიტიკერატურის სექტორი 14 გვ. ფ. 15 კ.

15ა. სისხლის სამართლის კოდექსი (1928 წლ. რედაქციით; ცვლილებებით 1928 წ. ივლისის 1-მდე). მომზადებულია დასაბეჭდად საქართველოს სსრ იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ. თბილისი 1938, სახელგამი. 260 გვ. 15 × 11; ფ. 5 მ. 50 კ.

16. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი (ცვლილებებით 1938 წ. ოქტომბრის 1-მდე). მომზადებულია დასაბეჭდად საქ. სსრ. იუსტიციის სახალხო კომისარიატის მიერ. თბილისი, 1938. პარტგამომცემლობა. 216 გვ. 15 × 11; ფ. 5 მ. 15 კ.

17. სამოქალაქო სამართლის კოდექსი (ცვლილებებით 1938 წ. ოქტომბრის 1-მდე). მომზადებულია დასაბეჭდად საქ. სსრ იუსტიციის კომისარიატის მიერ. თბ. 1938. სახელგამი. 328 გვ. 15 × 11; ფ. 6 მ. 35 კ.

18. სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი (1931 წ. რედაქცია) (ცვლილებებით 1938 წ. ოქტომბრის 1-მდე). მომზადებულია იუსტიციის კომისარიატის მიერ. თბ. 1938. სახელგამი. 268 გვ. ფ. 6 მ. 60 კ.

19. საქორწინო, საოჯახო და სამეურვეო კანონთა კოდექსი. (ცვლილებებით 1938 წ. 1-ლ ოქტომბრამდე) მომზადებულია იუსტიციის კომისარიატის მიერ. თბ. 1938. პარტგამომცემლობა. 126 გვ. 15 × 11; ფ. 5 მ.

20. კანონი სსრ კავშირის, მოკავშირე და ავტონომიურ რესპუბლიკების სასამართლო წყობილების შესახებ. თბილისი. 1939. სახელგამი. 24 გვ. 19 × 13; ფ. 45 კ.

21. დებულება სასოფლო საზოგადოებრივი სასამართლოს შესახებ (ცვლილებებით 1938 წ. ოქტომბრის 1-მდე). მომზადებულია დასაბეჭდად. საქ. სსრ იუსტიციის კომისარიატის მიერ. თბ. 1938 წ. პარტგამომცემლობა 20 გვ. 15 × 11; ფ. 1 მ. 75 კ.

22. „Настольный календарь“ 1938 г. Соцэკгиза. Москва. 1928 г. 123 стр.

„Календарь рассчитан на широкий актив трудящихся. Содержание: астрономич. часть, Конституция СССР, народы СССР, Арктика, география мира, ВКП (б), революционные праздники, литература СССР и т. д. и т. д.; содержит множество практических сведений“ (Предислов.)

Адрес издательства: Москва, 53. Орликов. пер. 3, Дом Книги. Календарный сектор)

23. Настольный календарь колхозника. 1938 г. 1-ый год издания. М. Сельхозгиз. 1937 г. 592 стр. с илл. [ц.—10 руб. в перепл.].

„Цель календаря создать настольную книгу для колхозника и дать возможно больше сведений из истории нашей родины, социалистического народного хозяйства, науки и техники, литературы, искусства, культуры и быта. Весь материал календаря по четырем разделам. В первом напечатаны: Конституция СССР, Примерный устав сельскохозяйственной артели и экономо-географический очерк „Наша родина“. Во втором—каждому дню года посвящена статья, по возможности

პრიუროჩენა კ იტორიკესკი მ დატამ ილი კ სოოტვესტვუქსემუ სროკ სელსკოხოზ. რაბოტ. დანუ სვედენია ო დოღოტე დია; ფა ზახ ლუნი ი თ. დ. კაჟდო მესაჟუ ვ ოტდელე პრედსტეჟუქსე ლენდარჟ ს.-ხ. რაბოტ. ვ ტრეტემ—სპრავოჩნიკე—ნარაჟუ ს რაზ- ლიჩნი, სვედენიამი სპრავოჩნოგო ხარაქტერა ნაპეჩატანი სტატიე პო ვოპროსამ აგროტეხნიკი, ზოოტეხნიკი, კულტურა ი ბუტა. ვ ჩეტვერთომ—ინფორმაციონიომ—პომეჩენი ობჟაჟლენია ი ინფორ- მაციი“ (ანიოტაციე ინსტ. ბიბლიოტეკოვედენია ნკპ)

24. ალექსანდროვა, ვ. და დ. რადუშკევიჩი. სახელმძღვანელო მასალები პროფკავშირული მუშაობის შესახებ. თარგმ. დ. კანდელაკისა- თბილისი. 1935 წ. საბტექგამომცემლობა „ტექნიკა და შრომა“. 404 გვ. (საქართველოს პროფსაბჭო).

წინასიტყვაობიდან: „გამოცემა მიზნად ისახავს მისცეს სისტემატი- ზირებული სახით საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრ. კომიტეტის, საკავშირო საბჭომ- საბჭოსი და საკავშირო პროფსაბჭოს უმთავრესი დირექტივები, რომლე- ბიც პროფკავშირული მუშაობის საკითხებს შეეხებიან. ამ კრებულში შე- ტანილია პარტიის XVI ყრილობის გადაწყვეტილებანი პროფკავშირთა შესახებ, აგრეთვე პროფკავშირთა მე-IX სრ. საკავშირო ყრილობის გადაწყ- ვეტილებანი და საქ. კ. პ. (ბ) ცენტრ. კომიტეტის, საკავშირო მთავრობის და პროფსაბჭოს უმთავრესი დადგენილებანი, რომელნიც გამოცემულნი არიან პარტიის XVI ყრილობის შემდეგ 1933 წლის ნოემბრამდე და დღემ- დე მოქმედებენ. პროფორგანიზაციებს ამ კრებულის სახით ექნებათ ყველა საცნობო მასალა, რომელიც ყოველდღიური მუშაობისათვის აუცილ- გებელია“.

25. ტიპური კოლექტიური ზედშეკრულება. 1932 წ. თბი- ლისი. 43 გვ. პროფსაბჭოს გამოცემა (უფასო).

26. სახელმძღვანელო შემნახველი ხალაროებისათვის სახელმ- წიფო სესხების ოპერაციებისა (ნაცვლად ყველა წინად გამოცემულ წესებისა, ინსტრუქციებისა და ცირკულარებისა). მოსკოვი, საბ. საფ. გამომცემლობა. 1934. სახელგამი. 124 გვ. (სსრკ სახელმწიფო შრო- მის შემნახველი ხალაროების და სახელმწიფო კრედიტის მთავარი სამმართველო)

27. სსრკ რკინის გზებზე მატარებლების მოძრაობის ინსტრუქ- ცია. თარგმანი რუსულიდან, თბილისი 1936 წ. ა.კ. რკინისგზის გა- მომცემლობა. 137 გვ. (სსრკ გზათა მიმოსვლის სახალხო კომისა- რიატი).

28. დირექტივები, კანონმდებლობა, დებულებანი გამოგო- ნებლობის დარგში. (მასალები ცნობისათვის) თბილისი. 1936 წ. „ტექნიკა და შრომა“-ს გამომცემლობა. 116 გვ. (3 მან.).

29. СССР в цифрах. М. 1934 г. Центр. Управление народнохозяйств. учета Госплана СССР.

(Содержание: Демография, Транспорт, Сельское хозяйство, Промышленность).

30. Слоним, Ис. Справочник по географии для учителей начальной школы. М.—Л. Учпедгиз. 1936 г 240 стр. (2 р. 95 в)

Книга содержит обширный справочный материал по вопросам физич. географии и геогрфии СССР и ценна для организаторов бесед.

31. Баранский, Н. Н. Экономическая география СССР. Учебник для 8-го класса средней школы. Утв. Наркомпросом РСФСР. 4-ое изд., перераб. М. Учпедгиз 1938 г. 367 стр. с илл. и карт., 2 вклад. лист. 4 р. 45 к.

„В первой части учебника даются общая характеристика народного хозяйства СССР и краткие, сравнительные данные о царской России. География промышленности, сельского хозяйства и транспорта СССР. Во второй части даны экономические обзоры СССР по республикам, краям и областям. Последняя (23-я) глава посвящена межобластным связям. Учебник снабжен большим количеством рисунков и карт, иллюстрирующих текст. В конце каждой главы контрольные вопросы. Приложены карты политико-административного деления СССР и европейской части СССР“ (Аннотация Инст. библиотековедения в Москве).

32. ჩვენს სამშობლო. ნ. ბარანსკის და პ. პოსპელოვის რედაქციით. მე-2 გამოცემა. თბილისი. 1938. სახელგამი. 101 გვ. 21 X 15; ფ. 1 მ. 30 კ.

33. სსრ კავშირი და კაპიტალიზმის ქვეყნები. ლ. მეხლისის, ე. ვარკას და ვ. კარპინსკის რედაქციით. მე-2 გამოცემა. თბილისი. 1938. სახელგამი. 128 გვ. 22 X 15; ფ. 1 მ. 30 კ.

34. ЗСФСР в цифрах. Статистический сборник. Тбилиси. 1929 г. Изд. Центр. Статист. Управления. 319 стр.

Содержание: Територия, население, народн. образование промышленность, сельск. хозяйство, торговля, кооперация, финансы, кредит, транспорт, грузооборот, жилищный фонд.

35. Путеводитель по ЗСФСР. Издание ЗОКС и Сактурист
под. ред. А. Сурхатяна. Тбилиси 1934 г. „Техника და პროგრესი“
344 стр. (ц. 6 руб.)

„Чтобы дать возможность советскому туристу ознакомиться не только с природой, историей и этнографией ЗСФСР, но и с размахом ее соцстроительства, редакция ввела в путеводитель ряд статей с статистич. данными, отображающими структуру и динамику народного хозяйства трех братских республик“ (Предисловие).

36. Анясимов С., Кавказский край. Путеводитель. Книга для туристов и курортных больных. 3-ье изд. переработ. и допол. Москва—Ленинград. 1928 г. Госиздат. 414 стр. с 64 иллюстр.

„Путеводитель осведомляет читателей об общей организации курортного дела, об отдельных курортах, о климате, о путях сообщения, указания для экскурсий. Общая часть знакомит с географией, историей, этнографией, промышленностью, природными богатствами края.

В третьем издании внесены дополнения справочного характера, около 20 маршрутов в центральной части Главного Хребта и в Абхазских альпах, алфавитный указатель, планы и карты Тбилиси и отдельных областей и районов Кавказа“.

37. „საბჭოთა საქართველო 17 წლის მანძილზე. თბილისი 1938 წ. სახელგამი პოლიტექტორი.

„წიგნი ფრიად საქირო ნაშრომია პარტიული და საბჭოთა მუშაკებისათვის, განსაკუთრებით აკტიატორებისა და პრობაგანდისტებისათვის. ეს წიგნი მოგვითხრობს იმ უდიდესი გამარჯვებების შესახებ, რომელიც საქართველომ, ამიერ-კავკასიისა და მთელი საბჭოთა კავშირის მოძმე რესპუბლიკებთან ერთად, ლენინ-სტალინის სახელგამი პარტიის ხელმძღვანელობით მოიპოვა სოციალიზმის მშენებლობის საქმეში“ (გახ. „კომუნისტის“ 1938 წ. 2 აგვ. № 175, რეცენზია)

38. Москва. Справочник 1935 г. Сост. Г. Е. Ваиндвент. Изд. журнала „Строительство Москвы“.

Содержание: правительств. учреждения, научные организации, музеи, театры, клубы, лечебные учреждения, промышленные предприятия и т. д.

39. Москва. Краткая адресно-справочная книга Москва. 1938 г. Изд. „Московский Рабочий“. 288 стр.

Из предисловия редакции: „редакция стремилась дать сведения о всех даже сравнительно небольших учреждениях, которые в настоящее время составлена по материалам, собранным в сентябре — ноябре 1937 г.“

40. Путеводитель по Ленинграду. Ленинград. 1935 г. Издат. Леноблисполкома и Ленсовета. 412 стр. С приложением карты г. Ленинграда.

„Статьи и очерки I-ой части путеводителя ставят задачей сообщить читателю сведения, позволяющие в общих чертах познакомиться с одним из крупнейших индустриальных, политических и культурных центров СССР. II-ая часть путеводителя включает необходимый справочно-бытовой материал“ (Из предисловия издательства).

41. Ленинград. Путеводитель. История. Экономика. Прогулки по городу. Музеи. Справочник. Ленинград. 1931 г. Госсоц-эконом. издательство. 516 стр. с рис. и картой.

„Книга распадается на четыре отдела. В первом дан ряд очерков по истории города и его революционному прошлому; во втором—описание отдельных районов по маршрутам; в третьем—сведения о Ленинградских музеях, научных и политико-просветительных учреждениях; четвертый отдел—справочный. В составлении книги принимали участие свыше 30 лиц; материал собирался с 1928 года; иллюстрации даны по материалам музея города, фотографа Эрмитажа,—В. Преснякова и др. (Предисловие редакции).

42. Транспортный справочник. Железнодорожные, авто и авиосообщения 1935—1936 г. Тбилиси. 1935 г. Изд. „Большевистской Путевки“. 100 стр.

Кроме расписаний, правил, цен содержит объявления торгов, учреждений и больниц.

საპროტაქტული მუხრები

43. Все страны. Политический, общественный и экономический справочник. Составил Л. Берг под ред. Б. Г. Данского. М. 1926 г. Издание Телеграфного Агентства СССР (ТАСС). 1130 стр. с 2 картами.

„Ежегодник содержит данные о территории и населении отдельных стран, народном хозяйстве, государственном строе, политических партиях, составе парламента и правительства.

главных газетах и журналах, наиболее видных политич. деятелях и т. д. Ежегодник дает информацию о международных договорах, о крупных международных организациях, об уровне производства в отдельных отраслях мирового хозяйства и др. Материалами ежегодника послужили корреспонденции ТАСС, иностран. периодич. печать и иностран. справочники" (Из предисловия редакции).

44. Вольф, М. Б. и В. С. Клунт. Статистический справочник по экономической географии капиталистического мира. Под. ред. М. И. Бартника. Москва-Ленинград. 1934. Гос. соц.-экон. издательство. 485 стр.

Содержание: территория, население, промышленность сельское-хозяйство, транспорт; обзоры по странам: Австралия, Аргентина и т. д.

45. Мировое хозяйство. Ежегодник 1937—1938 г. Под общ. ред. Е. Варга. М. 1938 г. Соцэкгиз. 560 стр. (15 руб.) (Акад. наук СССР. Институт мирового хозяйства и мировой политики)

„Сборник содержит обширный фактический материал, характеризующий мировое хозяйство в 1937 г. Открывается сборник вводной статьей Е. Варга, посвященной общим итогам 1937 г. и перспективам 1938 г., а также статьями: Л. Геллера „Рабочий класс в главнейших капиталистических странах“ и Ленина „Международные отношения в 1937 г.“ Далее публикуются статистические таблицы „за 20 лет советской власти“ и основные статистические показатели капиталистического мира по странам и отраслям хозяйства, которым предпосланы соответствующие конъюнктурные обзоры“. (Аннотация Инст. Библиотековедения НКП)

46. Страны Востока. Экономический справочник под ред. Пастухова, Ходорова и Шморговера. М. 1929 г. Издательство Всесоюзной Вост. Торг. Палаты. 1028 стр.

Содержание: Персия, Турция, Египет, Сирия, Палестина, Ирак, Аравия, Афганистан, Западн. Китай (Экономич. состояние природные богатства, финансы, торговля, транспорт и т. д.)

47. ЗСФСР. Персия, Турция. Экономическо-информационный сборник. Тифлис 1932. Издание Закавказской Федеративной Палаты внешней торговли. VIII, 668,99 стр. с 3 картами (Ц.—12 руб. 50 к.)

48. Астафьев, А. Ф. проф. Инженерная справочная книга. Важнейшие таблицы, формулы и технические данные. М. 1937 г. Издание 16-ое т. I, 540 стр. т. II; 608 стр.

„Книга, предыдущие издания которой выходили под названием „Инженерный календарь“, представляет собою Общетехническую справочную книгу. Отделы—математика, меры, механика, сопротивление материалов, теплота, общее машиноведение, детали машин, электротехника и строительное дело;—во все эти отделы внесено много новых данных“ (Из предисловия к 16-му изданию)

49. Делл Раймонд В. Справочная книга по математике для инженеров и студентов вузов. Перевод с английского под ред. проф. А. М. Журавского. Изд. 2-ое доп. М.—Л. 1934 г. Гос. технико теоретич. издательство. 996 стр.

„Книга предназначается для инженеров, которые нуждаются в быстром получении справки, во вторых для желающих восстановить математические познания и в третьих для инженеров, нуждающихся в пособии по математике“ (Из предисловия автора).

50. Дуббель, Г. проф. Справочник по математике для инженеров, студентов и преподавателей математики. Перевод с нем. Н. П. Тарасова. Изд. 7-ое. Москва—Ленинград. 1936 г. Объедин. Научное техн. Изд.-тво. 220 стр.

„Справочник по математике“ Дуббеля содержит справочные сведения из тех отделов математики, которые могут понадобиться любому инженерно-техническому работнику независимо от его специальности. Книга может служить также полезным справочным пособием для студентов и преподавателей математики“ (Аннотация в самой книге).

51. Дуббель, Г. проф. Справочная книга по машиностроению. Перевод с нем. под. ред. Московского Механического Института им. М. В. Ломоносова, в двух томах. т. I перевод с 3-го и 4-го немецк. издания. М. 1928 г. 1031 стр. т. II. М. 1930 г. 1128 стр. с рис.

„Математика и механика разработаны в справочнике наиболее обстоятельно. Многочисленные примеры служат не только материалом для упражнений, но и вместе с тем трактуют

важные вопросы машиностроения. Справочная книга преследует цель выявить ту тесную связь, которая существует различными отраслями всего машиностроения и одновременно имеет задачей представить картину современного состояния важнейших отраслей машиностроительной техники путем воспроизведения новейших конструкций и в особенности, конструктивных элементов" (Предисловие автора).

52. Ельчуков, В. М. и А. А. Лозинский. Практический справочник по метрической системе мер, и весов. Подробные таблицы для перевода русских мер в метрические. 2-ое изд. исправ. и дополнен. (Составлено по офиц. изд. Главной Палаты мер и весов) Ленинград. 1936 г. Издательство „Мысль“. 134 стр.

53. Знаменский, А. П. Справочник металлиста. Изд. 7-ое. Л.—М. 1937 г. ОНТИ. т. I, книга 1-ая 604 стр.; книга 2-ая 605—976 стр.

„Справочник металлиста предназначается для работников металлообрабатывающей промышленности, для инженеров, техников, студентов, мастеров и квалифицированных мастеров, занятых в технических бюро и мастерских" (Предисловие).

54. Спутник рабочего бумажника. Пособие по техминимуму для рабочих целлюлозных, древесно-массовых, бумажных и кардонных фабрик и заводов. 3-ье дополнен. изд. под ред. инж. Н. И. Юшкова. Ленинград. 1935 г. Гостехиздат 545 стр. (ЦБ ИТС и Союз Бумажников)

„В издании внесены ряд добавлений, характеризующих современное состояние бумажного производства" (Из предисловия ред.)

55. Справочник шофера. Уход, устранение неисправностей, ремонт, эксплуатация. Под общей ред. Г. М. Соловьева. Изд. 2-ое, перераб. Москва 1938 г. Гостранстехиздат. 512 стр.

„Во втором издании добавлены сведения о применении оборудования дотов профилактического обслуживания автомобиля, о рациональном выполнении погрузо-разгрузочных работ и их механизации и т. д. Издание ориентировано на отечественные автомобили распространенных марок: ГАЗ-Н, ГАЗ-АА, М-1, ЗИС-5, ЯГ-4 и ЯГ 6" (из Предисловия)

56. Справочник—руководство по сигнализации и связи. Популярная справочная книга для электромехаников, монтеров и

слесарей. Под ред. М. В. Сахарова. Изд. 3-ье исправл. И. 50
полн. М. 1934. Трансжелдориздат. 800 стр. 218-2190133

„В новом издании введены главы, относящиеся к диспетчерской централизации, авторегулировке, механизации сортировочных горок, междугороднему телефонированию. Дополнены отделы по станционной и линейно-путевой связи, радиосвязи и др“ (из Предисловия).

57. Ковалев, А. Е. Спутник молодого горняка. 3-ье изд. М.-Л. 1933 г. Гос. научно-техн. издательство. 203 стр.

„Книга является сжатой популярной энциклопедией горного дела, охватывающей все основные отрасли последнего начиная с элементов геологии и разведок полезных ископаемых, продолжая добычей каменного угля и руд. подземным транспортом, креплением, вентиляцией, и заканчивая основными понятиями по обогащению полезных ископаемых и использованию каменного угля. Значительное место уделено вопросам механизации, новейших методов работ и техники безопасности“. (Из аннотации в книге).

58. Краткий технический справочник под редакцией А. А. Арманда и Г. П. Брайло. М. 1934. Гос. техн.-теоретич.—издательство. 583 стр. с рис. в тексте.

„Стремясь охватить, по возможности, все отрасли техники составители вместе с тем сознательно ограничивались помещением в словаре только тех терминов и слов, которые часто встречаются в общей технической и научной литературе. . . В работе по словарю принял участие значительный коллектив инженеров и научных работников“ (Из предислов. редакции).

59. Справочник—руководство по связи и электротехнике. Популярная справочная книга для электромехаников, надсмотрщиков телеграфа, телефона, сигнализации и централизации. М. Л. 1933 г. Госжелдориздат. 722 стр.

Из предисловия: „Настоящее руководство является переработанным и дополненным изданием „Справочника“, вышедшего в 1927 г. Реконструкция воздушных линий связи, их каблирование, широкое применение трансляционных и высокочастотных телефонных установок, использование систем избирательной телефонии, введение автоблокировки и пр. нашли отражение в настоящем переработанном издании“.

60. Справочник электромонтера и электрофикатора в сельском хозяйстве. Составили инженеры В. В. Боков, И. А. Будако и др. М.-Л. 1934 г. Гос. издательство колхозной и совхозной литер. 308 стр.

„В книге даны справочные сведения по основным законам электротехники, электрическим измерениям, светотехнике, монтажу, электропроводу, электрофикации полеводства, животноводства и других отраслей сельского хозяйства. Справочник предназначен для высококвалифицированного монтера, механика электрика, старшего механика МТС и совхоза, занимающихся электрофикацией селск. хозяйства“. (Из аннотации приложенной к книге).

61. Памятная книжка молодого химика. Под ред. Б. Г. Андреева. М.-Л. 1934 г. Гос. химико-техн. издательство. 223 стр.

Из предисловия: „Книжка предназначается не только для молодых химиков, но и для широких кругов советской молодежи. Цель книжки заключается в том, чтобы заинтересовать молодежь химией, помочь первоначальной постановке лабораторной работы в химических кружках, указать подходящую литературу для расширения своих химических знаний, дать некоторые основные справочные сведения и т. д.“.

62. Спутник геохимика и минералога. Составили Э. М. Борштедт, В. К. Здравомыслов и др. под ред. акад. А. Е. Ферсмана и О. М. Шубниковой. Москва-Ленинград. 1907. Изд-тво Академии Наук. 415 стр. (Ак. Наук Ломоносовский Институт)

Из предисловия: „Спутник рассчитан на научных работников, аспирантов и студентов, работающих в области геохимических дисциплин, но несомненно может быть полезен и химикам, рентгенологам и целому ряду специалистов, занимающихся вопросами изучения и использования минерального сырья.“

Материал расположен в следующем порядке: периодическая система элементов, таблица строения атомов, физические и химические константы, сводка кристаллографич. обозначений, кристаллохимия и изоморфизм, указатель всех минеральных видов на 1 янв. 1937 г. с таблицами констант петрографической классификации, стратиграфические таблицы, а также краткий список литературы по геохимии и минералогии“.

63. Справочник по технике безопасности в строительной промышленности. Харьков—Киев. 1936 г. Гос. научно-техн. изд-тво Украины. 243 стр.

64. Радиоежегодник. 1936 г. (Год издания второй). Состав М. А. Арцыбашев и др. под общ. ред. М. А. Кокорина. М.-Л., 1936 г. Гос. изд-тво по вопросам радио. 511 стр. с рис. (Все-союзный Комитет по радиофикации и радиовещанию).

В ежегоднике даны библиография: „книги по радиотехнике и радиовещанию, вышедшие в 1934 и 1935 г. г.“ и приложения—Радиовещательная сеть в 1936 г., новые радиокомитеты, новые радиостанции и др. сведения.

65. Фогель, Э. и Ю. Лауберт. Карманный справочник по фотографии. Руководство для фотолюбителей. Изд. 15-ое, переработ. и дополи. М.-Л. 1936 г. Изд. „Искусство“ 398 стр. с рисунками.

„Книга подвергалась многократным переработкам в соответствии с развитием и усовершенствованием фотографии. Цель ее дать руководство и справочник по которому малоопытный фотолюбитель научился бы обращаться с аппаратом овладел бы всеми процессами и приемами фотографирования и выучился бы удовлетворительно снимать, не портя дорогих фотоматериалов. В 15-ом издании уделено должное место советской фотопромышленности; большинство рисунков и таблиц заменено новыми“ (Из предисловия).

66. ჰაგენიძე, ნ. ტექნოპოგანდისტის ცნობარი და ტექნიკური. (სახელმძღვანელო ყველა ტექნოპოგანდისტებისათვის) თბილისი. 1933 წ. 255 გვ.

67. Hütte ცნობარი ინჟინერთა, ტექნიკოსთა და სტუდენტთათვის. ტომი I. თარგმნილი რუსული უკანასკნელი მეხუთმეტე შესწორებული და შევსებული გამოცემიდან პროფ. ა. ხარაძის, დოც. ამბ. რუხაძის, პროფ რ. ხუციშვილის, დოც. გ. ხუნჯუას, პროფ. გ. გედევანიშვილის და პროფ. არჩ. გულისაშვილის საერთო რედაქციით. თბილისი 1936 წ. საქ. ტექნ. საზოგადოების გამოცემა „ტექნიკა და შრომა“ 1223 გვ.

წინასიტყვაობიდან: „მსოფლიო ტექნიკურ ლიტერატურაში ცნობარი Hütte უდავოდ ერთ უდიდეს განძეულს წარმოადგენს. გერმანიაში იგი 26-ჯერ გამოვიდა. ყოველ შემდეგ გამოცემაში ცნობარი იცვებოდა ახალი მასალით; რუსულ ენაზე მან 15 გამოცემა განიცადა; ქართულ გამოცემაში ახალი მასალაც არის დამატებული. პირველი ტომის შინაარსი: მათემატიკა, მექანიკა, ტექნიკური ფიზიკა, სითბო, გეოდეზია, გაზომვათა ტექნიკა“

68. Сельско-хозяйственный словарь—справочник. Изд. 2-е, переработанное и дополненное. Полн. и испр. с иллюстрациями в тексте. Главн. ред. А. И. Гайстер. Москва—Ленинград. 1934. Гос. изд. колх. и совхозн. лит. 1279 стр.

Примечание: вышло 3-ье издание.

69. Словарь-справочник по животноводству. 2500 статей с 643 иллюстр. Главный редактор А. И. Гайстер. Москва-Ленинград. 1935 г. Сельхозгиз. 606 стр. (ц. 9 р.)

Содержание. Выращивание молодняка, кормление, содержание (уход), разведение (племенное дело), животных, вопросы кормо-добывания, с.-х. строительства и механизир. животноводства, организация труда в животновод. совхозах и колхозах и т. д.

70. Справочник бригадира семеновода. Составлен бригадой авторов—П. И. Лисицина, В. Головина и др. под ред. проф. П. И. Лисицина. 2-ое переработ. изд. М.-Л. 1935 г. Сельхозгиз. 168 стр. (ц. 2 р.).

Справочник семеновода включает основные сведения по общим и части вопросам семеноводства с.-х. растений—зерновых, технических, кормовых и др.

Что такое семеноводство, его цели; значение сорта, как и где выводится сорт? семеноводство отдельных культур, место их в севообороте, подготовка и обработка почвы, посев, уход, уборка, хранение и пр.

Агротехнические указания по семеноводству основных культур СССР даны настолько полно, что справочник м. б. использован всеми полеводцами вообще (об. „Красн. Библиотекарь“ 1935 № 11, Силин-ის წერილი).

71. Альтов, И. А. и др. Справочная книга по зеленому строительству. Практическое руководство. М. 1936 г. Гос. изд. колхозн. и совхозн. лит.—„Сельхозгиз“. 260 стр (ц. 3 р. 50 к.)

„В книге обобщены материалы накопленные практикой развернувшегося зеленого строительства“ (Из предисловия автора).

*) იბ. Силин-ის სტატია „Работа с учебной и справочной с.-х. литературой“ (журнал „Красный Библиотекарь“ 1935 № 11, გვ. 22-29) რომელშიც განხილულია მრავალი სხვა საცნობოები სასოფლო-სამეურნეო დარგისა.

Содержание: Паркостроительные работы, питомники
ного строительства, цветочное хозяйство, сведения
низации работ в зеленом строительстве.

72. Важнейшие решения по сельскому хозяйству. Состав. В. В. Килосанидзе. 2-ое дополн. изд. М. 1935 г. Сельхозгиз. 776 стр.

73. პანიჩი, ა. ბრიგადირის ცნობარი შრომა-დღეების გამოსა-
ანგარიშებლად კოლმეურნეობაში. 1. ცხრილი შრომა-დღის გამოსა-
ანგარიშებლად სანარდო სამუშაოს შესრულების დროს. 2. ცხრილი
ვადაზე ადრე შესრულებული და კარგი ხარისხის სამუშაოსათვის
ჯილდოს გასაანგარიშებლად შრომა დღეებში. თარგმ. ბენუკიშვილი-
სა. თბილისი. 1933. სახელგამის საკოლმეურნეო სექტორის გამომ-
ცემლობა. 11 გვ.

74. დეკანოზიშვილი, ვ. ბრიგადირის ცნობარი მოსავლისათვის
ბრძოლაში. თბილისი. 1933. სახელგამის საკოლმეურნეო სექტორი.
164 გვ. (ფ. 2 მ. 50 კ.).

**75. დამკვრელ კოლმეურნეთა საკავშირო ყრილობა მოს-
კოვში 1935 წ.** სასოფლო-სამეურნეო არტელის სანიმუშო წესდება,
მიღებული დამკვრელ კოლმეურნეთა მეორე სრულიად საკავშირო
ყრილობის მიერ და დამტკიცებული სსრ კავშირის სახალხო კომი-
სართო საბჭოსი და საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მიერ
1935 წ. 17 თებერვალს. თბილისი. 1935. სახელგამის სასოფლო-სა-
მეურნეო სექტორის გამომცემლობა 24 გვ. (ფ. 15 კ.).

76. სანიმუშო წესდება. კოლმეურნეთა საზოგადოებრივი სა-
ურთიერთო დამხმარე სალარო. თბილისი. 1935. კ. მ. უ. დ. ს. რეს-
პუბლიკანური კომიტეტის გამოცემა. „ტექნიკა და შრომა“ 19 გვ.
(საქ. სოც. უზრუნველყოფის სახალხო კომისარიატი).

**77. პარტიისა და მთავრობის მნიშვნელოვან დადგენილებათა
კრებული.** საბჭოთა და საკოლმეურნეო ვაჭრობის შესახებ. თბილი-
სი. 1932 წ. პირველი საკოლმეურნეო ბაზრობის კომიტეტის გამო-
ცემა. 104 გვ.

79. Курорты СССР. Справочник. Составили М. И. Ганштак, Л. Г. Рольдфаиль и др. под ред. М. И. Ганштак. М.-Л. 1936 г. Гос. изд-тво биологич. и мед. лит. 528 стр. с рис. в тексте. (НБЗдрав РСФСР).

„Книга включает в себе сведения о курортах, лечебных местностях, их лечебных свойствах, степени и порядке их использования и пр. Задача сборника — ознакомить с курортными богатствами Советского Союза, отдельными курортами, их лечебными ресурсами, порядком и условиями обслуживания больных. Цель справочника также служить пособием в работе санитарно-отборочных комиссий. Все сведения, помещенные в справочнике, основываются на официальных материалах республиканских наркомздравов“ (Из предисловия)

80. Ганштак, М. Г. Кавказские минеральные воды. Справочник по курортам. Пятигорск. 1935 г. Краевое Гос. Издательство. 212 стр. с рис.

„Настоящее издание, составленное при участии заслуженного деятеля науки, проф. А. Н. Огильви, охватывает Кисловодск, Пятигорск, Ессентуки и Железноводск“ (Из предисл.)

81. Герсамя, Вл. Курорт Менджи. Тбилиси. 1935. Изд. Института Курортологии и физиотерапии. 28 стр. с иллюстр. (ц. 1 руб.)

82. ჯავახიშვილი, დ. ვ. კურორტი წყალტუბო. თბ. 1934 წ. სახელგამის სამეცნ. სექტორის გამომცემლობა. 63 გვ. (ფ. 1 ზ. 20 კ.) (საქ. კურორტოლოგიისა და ფიზიოთერაპიის სახ. ინსტიტუტი).

83. Ясли. Сборник инструктивных материалов. Под. ред. Е. Г. Кармановой и И. И. Мильман. М. 1937 г. Изд. „Московский Рабочий“ 156 стр. (Московский н.-иссл. институт оздоровления раннего детства).

„Задача сборника—служить методическим руководством в практической деятельности работников яслей, в первую очередь врачей“ (Предислов.)

სახალხო განათლება

84. Календарь справочник Академии Наук СССР. Ленинград. 1937. Изд. Ак. Н. 125 стр.

Содержание: Список членов Академии, структура Академии, ее учреждения и сотрудники (с указанием адресов)

85. Наркомпрос РСФСР. Университеты и научные учреждения [РСФСР]. 2-ое переработанное и дополн. изд. Москва-Ленинград. 1935 г. ОНТИ (ц. 11 руб).

შენიშვნა: შედგენილია მეცნიერ-მუშაკების მიერ; შეიცავს რუსურ-ის უნივერსიტეტებისა და სამეცნიერო დაწესებულებების მოკლე აღწერილობას; დასურათებულია.

86. Справочно-записная книжка научного работника ч. 2. Справочный материал. М. Журн. „Фронт науки и техники“ 1938 г. 64 стр. (85 к).

„В настоящей 2-ой части справочной книжки помещены справочные сведения о важнейших научных учреждениях и организациях Советского союза (адреса и телефоны). Кроме того помещены важнейшие законодательн. и ведомств. акты, касающиеся научных работников: руководство высшей школой и учебн. процесс, организация научн. учреждений и научно-исследов. работы, научные кадры и их подготовка, жилищные права, отпуска научным работникам, пенсионное обеспечение, авторское право. Приложение: о введении штатных должностей и должностных окладов для профессорско-преподавательского состава в вузах. (Аннотация Инст. Библиотековедения НКП).

87. Справочник научного работника. 1935. Изд. Ленинградск. областного бюро СНР. Лениблиздат. 188 стр.

Содержание: постановление о высшей школе, научных учреждениях, подготовка кадров, о правах научн. работников; пенсий; положение о зачислении в Секцию Н. Р.

88. Университеты и научные учреждения. Второе переработ. и дополнен. изд. М.-Л. 1935 г. ОНТИ. 583 стр. (Наркомпрос РСФСР).

89. Справочник для поступающих во вузы в 1937 г. М. 1937 г. Сектор общих изданий ОНТИ. 116 стр. (НКТП Главное Управление учебн. завед.)

შეიცავს ვრცელ ცნობებს სსრკ-ის ყველა უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებლის შესახებ.

90. დაწესებუთი სკოლის პროგრამები. ქართული ენა, ლიტერატურა, მათემატიკა, გეოგრაფია, ბუნებისმეტყველება, საზემეცნიერება, შრომა, ხატვა და ძერწვა, მუსიკა, ფიზკულტურა. თბილისი. 1935 წ. სახელგამი. 208 გვ. (განათლების სახალხო კომისარიატი).

91. პირველი დახმარება უბედურ შემთხვევაში. თბილისი 1938 წ. საქბიომედგინი. 24 გვ. ფ. 30 კ.
92. წყალში დაბრჩობისაგან ვადაჩენა. ცნობარი მოცურავთა და ვადაბრჩენათვის. ფოთი. 1938. „კომუნისტის“ სტამბა. თბილისი 78 გვ. 19 × 13; ფ. 1 მ. 35 კ.
93. დებულება პენსიის შესახებ. თბ. 1938 წ. საქ. სარეწ.-დამზღვევ სალაროთა კავშირი.
94. 200 რჩევა კომბაინერს. თბილისი 1938; „ტეხნიკა და შრომა“ 98 გვ. 25 × 17, ფ. 3 მ. 80 კ.
95. ნორმები „მზად ვარ სქთ-სათვის“. მეთოდური მითითებანი შპრომელთა მოსამზადებლად „მზად ვარ სქთ“-ის ნორმების ჩაბარებისა და მიღებისათვის. თარგმანი მე-3 რუსული გამოცემიდან. თბ. 1938. სახელგამი. 103 გვ. 20 × 13; ფ. 1 მ. 60 კ.
- შენიშვნა: „ბროშურა წარმოადგენს ოფიციალურ სახელმძღვანელოს თავდაცვა-აგვიპიუმის ორგანიზაციებისათვის. ბროშურაში შეტანილია ნორმებისა და მეთოდურ მითითებათა ყველა აუცილებელი შესწორებანი 1938 წლისათვის თავდაცვა-აგვიპიუმის ცენტრალურ საბჭოს მითითებების თანახმად“ (თავდაცვა-აგვიპიუმის სამმართველოს ანოტაციიდან).
96. ტანვარჯიში (შეჯიბრების წესები). თბ. 1938. ფიზკულტურის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. 72 გვ. 17 × 12; ფ. 1 მ.
97. Ушаков, Д. Н. проф. Орфографический словарь для начальной неполной средней и средней школы. Изд. 5-ое Утверждено НКП. РСФСР. М. 1938 Гос. Учебно-педаг. изд-тво. 160 стр.
98. რუსულ-ქართული ლექსიკონი. აკა-სრული საშუალო და საშუალო სკოლისათვის ვ. თოფურიას რედაქციით. (დაახლოებით 12000 სიტყვა). დამტკიცებულია სსსრ განსახკომის მიერ. თბ. 1938. სახელგამი. 372 გვ. 22 × 14. ფ. 4 მ. 90 კ.
99. რუსულ-ქართული ლექსიკონი (51000 სიტყვა) თბ. 1937 წ. სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამოცემა. XXIV, 1192 გვ.; 25 × 17; ფასი 22 მან.
100. ტექნიკური ტერმინოლოგია, რუსულ-ქართული და ქართულ-რუსული. თბ. 1938. სახელგამი. VII, 567 გვ. 22 × 15; ფ. 15 მ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

	83.
ბიბლიოგრაფია და თანამედროვე ბეჭდვითი პროდუქცია	3
ბიბლიოგრაფიის უმთავრესი სახეები და ბიბლიოთეკის ბიბ- ლიოგრაფიული მუშაობა	7
ბიბლიოგრაფიული განყოფილების ორგანიზაცია	13
ბიბლიოგრაფიული განყოფილების მუშაობა	23
დ ა ნ ა რ თ ი	35-55
I ზოგადი ბიბლიოგრაფიული საძიებლები და ცნობები საქართველოს და კავკასიის შესახებ ძველი და ახალი (მოკლე სია)	35
II ხისტემატიური სია უსაჭიროეს საცნობების	37
სტალინური კონსტიტუცია, კანონმდებლობა. პოლიტიკა.	37
ეკონომიური გეოგრაფია.	42
ტექნიკა.	46
სასოფლო მეურნეობა.	51
მედიცინა, ბალნოლოგია.	53
wria.	55

8360-2 836.

ԲԱՐԱԴՅԵ Գ. Ի.

**Организация библиографического
обслуживания в библиотеках**

Изд. Народн. Комисс. Просвещ. ГССР